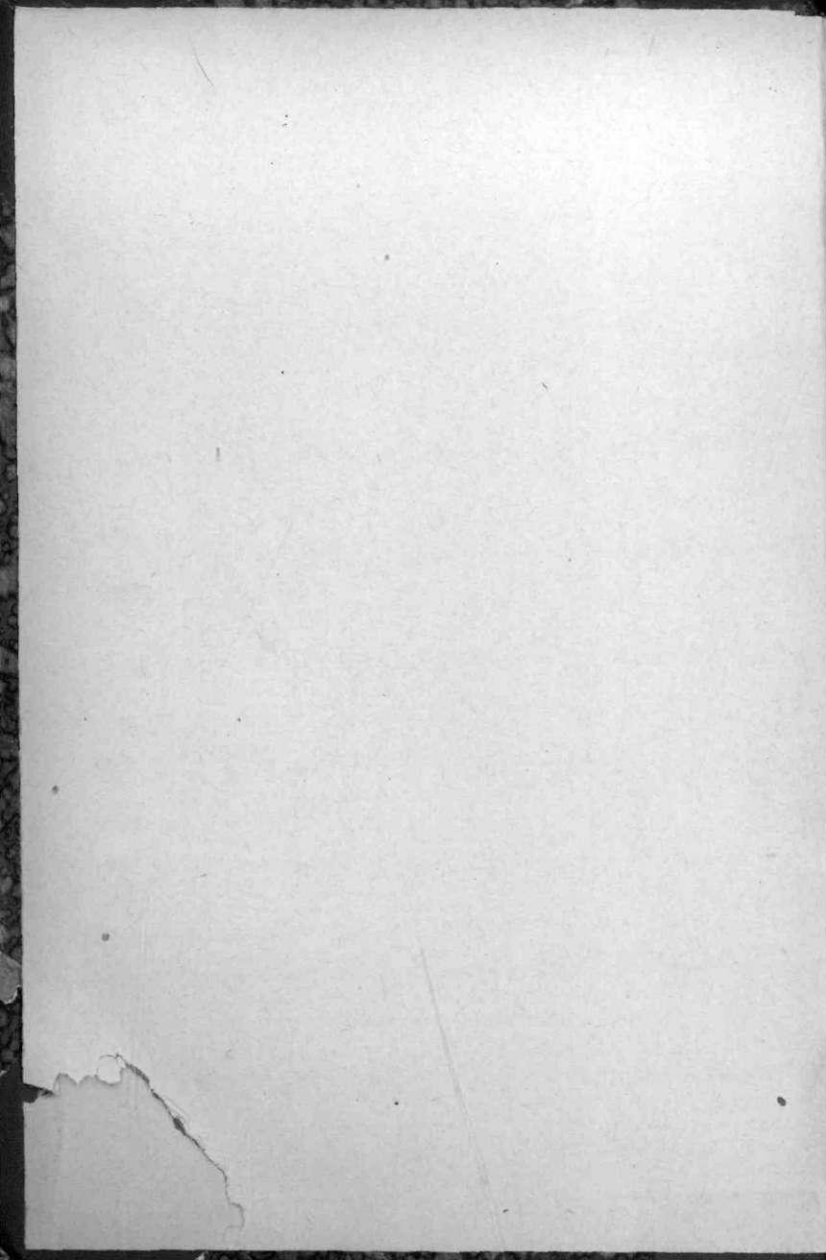

46797

„Slovanska knjižnica“

izhaja v „Goriški tiskarni“ A. Gabršček v Gorici vsakih 14 dnej v snopičih od 3 do 5 pol. Cena posamičnemu snopiču je 12 kr., za naročnike pa po 10 kr. Naročnino je pošiljati naprej in če le mogoče najmanj za 10 snopičev skupaj.

Doslej so izšli sledeči snopiči:

Snopič 1. obsega na 80. str. zgodovinsko povest „Ratmir“; češki spisal Jan Vávra, poslovenil Petrovič. Dodan je zgodovinski spis o dobi, ko se je vršila ta povest.

Snopič 2. Stranij 64. I. „Pojdimo za Njim“, povest. II. „Angelj“, slika iz poljskega življenja. Spisal Henrik Sienkiewicz, prvo poslovenil Petrovič, drugo † Fran Gestrin. — III. Dodana je krasna hrvaška pesem „Stanku Vrazu“, spjevalo August Šenoa.

Snopič 3. Stranij 68. I. „Slučajno“, povest; ruski spisal P. N. Polevoj. Poslovenil J. Kogej.

II. „Amerikanci“, povest; spisal I. I. Jasinski, poslovenil J. Kogej. — Dodan je pisek o pisatelju Polevem.

Snopič 4. „Protivja“, povest iz slovaškega življenja; spisala Ljudmila Podjavorinská, poslovenil Anoným. — Dodatek o Slovaki in pisateljici. — Azbuka za Slovence, Srbe in Ruse. — Gregorčičevi pesmi „Domovini“ in „Pri mrtvaškem odru“ v azbuki.

Snopič 5. I. „Cesarja je bil šel gledat“. Humoreska. — II. „Pravda“. Humoreska. — III. „Prevžitkar“. Povest. Vse tri iz lužiškega jezika poslovenil Simon Gregorčič ml. — IV. Članek: „O baltiških Slovanih in Lužičanih“. Spisal Simon Gregorčič ml.

Snopič 6. in 7. — I. „Stara Romanka“. Povest. Poljski spisala E. Orzeszkova; preložil Vekoslav Benkovič.

Snopič 8. — I. „Mali Zlatko“. Češki spisal Jos. D. Konrad; preložil Vekoslav Benkovič. — II. „Pogumnim Bogomaga“. Božična pripovedka. Ruski spisal P. N. Polevoj; preložil J. J. Kogej. — III. a. „Maternesolze“. Pesem. Ruski zložil Nekrasov. b. „Pesem obsojencev“. Pesem istega pesnika. Obé preložil Iv. Vesel-Vesnin. c. „Slovanjsem“. Češka, tudi Slovencem dobro znana pesem.

Snopič 9. — I. „Žalostna svatba“. Povest iz življenja poljskega naroda. Spisala Valerija Morzkowska. Poslov. Pohorski — II. „Kako sem izpovedoval Tarke“. Češki spisal Jos Holeček. Poslovenil † Fran Gestrin.

Snopič 10. — „Osveta“. Povest o razmerah v človeški družbi XV. stoletja. Češki spisal Dragotin Sabina. Poslovenil Radoslav Knaflič. — „Stric Martinek“. Obrazek s Slovaškega. Češki spisala Gabrijela Preissová. Poslovenil † Fran Gestrin.

Snopič 11. 12. 13. in 14. — O dišeja. Povest slovenski mladini. Prosto po Homerju spisal Andrej Kragelj.

Slovanská
knihovna.

Славянская
Библиотека.

SLOVANSKA
v
KNJIZNICA.

Urejuje in izdaja

Andr. Gabršček.

Slike iz Prage.

*Češki spisal E. Herold.
Poslovenil Jos. Faganelj.*

Tiska in zalaga „Goriška tiskarna“ A. Gabršček
v Gorici, Gosposka ulica šte. 9.

Za koroške Slovence.

Ko je bil naš urednik v Celovcu pri krasni slavnosti v proslavo rajnih slovenskih prvakov Einspielerja in Slomška, razdelil je med Zilanke v narodni noši in druga dekleta večje število Gregorčičevega snopiča naše knjižnice. Sprejele so ga z velikim veseljem. Pri tej priliki je doznal, da koroška mladina še prav malo pozna Gregorčičeve poezije in da sploh pogreša zabavnih slovenskih knjig.

Mi smo pripravljani, odstopiti 2000 s opičev za znižano ceno po 6 kr. snopič, da se razdelé med koroške Slovence. V ta namen se obračamo do slovenskih rodoljubov za radodarne doneske; vsak darček bo objavljen na platnicah prihodnjih snopičev. Za izkazano svoto pa pošljemo nekaterim znanim koroškim rodoljubom toliko snopičev, kolikorkrat po 6 kr. dobimo. Da bo vse v redu, naznamimo tudi to, komu in koliko smo jih poslali.

Mnogo je Slovencev, katerim ne bo težko, žrtvovati nekoliko novcev ali desetih za probujajoči se slovenski Korotan.

Zadnjič smo izkazali 24 gld. darov; poslali smo pa 400 snopičev štirim gospodom na Koroško.

Danes nam je zabeležiti darova: Gosp. Fr. Kokole 30 kr. — Notar g. Milovan Orožen izročil nam je 5 gld., katere so zložili rodoljubi v Trebnjem in okolici na Dolenjskem.

Ta darova ne zadoščata še za 100 snopičev; ali župniku preč. g. Gabronu v Skočidolu smo jih poslali toliko, kolikor jih gre v zavitek 5 kilov.

Gg. Eller in Wutti sta nam poslala zahvalo v imenu koroških Slovencev.

„SLOVANSKA KNJIŽNICA“

Snopič 31. V Gorici, 5. dec. 1894. Cena 12 kr.

Slike iz Prage.

~~~~~
Češki spisal

E. HEROLD.

Poslovenil Jos. Faganelj.

IM = 030002249

ID = 03976754

Čitateljem.

Pri F. Topiču v Pragi je začelo izhajati krasno, znamenito ilustrovano delo pod naslovom „Malebné cesty po Praze“. Prišlo je iz spretnega peresa slovečega delavca na polju kulturne zgodovine češkega naroda, Edvarda Herolda, ki je ob enem dovršen slikar; tudi ilustracije temu delu je namreč izgotovil sam, le nekaj tuševih risarij oskrbel je Viktor Oliva.

Vsakemu Čehu je Praga sveto mesto, ki ga spominja na premnoge vesele in žalostne dneve svoje ljubljene kraljevine svetovaclavske. Zató so mnogi najodličniši sinovi češki skrbno proučevali zgodovino te svoje „zlate matuške“. Ali najlepše je znal opisati njen početek, razvitek in razcvit prej omenjeni Edvard Herold. Njegovo delo je oduševljeno pozdravil ves narod.

Mi Slovenci se tudi radi oziramo na svoje severne brate ob Veltavi, Moravi in Labi; z njimi delimo vesele in žalostne ure. Zató gotovo ustrežem častitim čitateljem, ako jim za zdaj podam vsaj prvi del, namreč: „P a g a n s k i V i š e g r a d i n k n e ž j i d v o r e c“. — V dodatku k prvemu snopiču „Slov. knjižnice“ je uredništvo na kratko podalo zgodovinsko sliko češkega naroda do onih časov, ko se je vršilo dejanje v povesti „Ratmir“. Oni mitologiški početek nam je krasno opisal in naslikal pisatelj tega dela. Upam, da ustrežem slovenskemu čitajočemu občinstvu s tem prevodom.

V Gorici, 1. dec. 1894.

Prelagatelj.

I.

Paganski Višegrad in knežji dvorec.

Ali si stopil kedaj, dragi čitatelj, v jasni majevi mesečini na klasiška tla višegradaska? V taki divni noči izvabi ti domišljija pred duševno oko davno minule dobe. V šepetanju listov sliši ona pravljice Vil v blesku starega vojvodskega grada in v trepetanju vej, katere je razjezil ponočni veter, poslušaj njih pozdrave in meni videti Rusalke, katere, prikazavši se iz srebrnopene Veltave tam doli pod skalnato steno, igrajo ponočni ples, in katere so prišle, da bi obiskale svete gaje, kjer so postavljeni žrtveniki, dom modrega Kroka in Libušina spalnica. Zdi se ti, da udarjajo na tvoje uho njih tesni spevi, žalostne pesmi o izgubi davnih, činov polnih, slavnih dob. . . . Sveta groza pretresa tukaj blodečega človeka in potrjuje njegovo misel, da okolo teh mest je vse napolnjeno z duhom in bitjem znamenitih oseb, katere so bivale in živele tukaj. Nobena burja, noben vihar

ne more izgnati ne uničiti duha njih sledov, kateri tako močno upliva na človeka.

Poglej vendar to skalo, pokrito z gostimi hišami in drevesi; pred teboj se razprostira večji prostor, v njega ozadju prosto leseno, okolo in okolo ograjeno poslopje, vzdigajoče se nad grmovje, in blizu na bolj vzvišenem mestu žrtvenik, na katerem plapola ogenj; ako slišiš nejasni, izgubljajoči se zvok mnogih glasov, poznaš tudi osebe, katere taboré tu v skupinah, tam na vzvišenih skalnatih stolih v polukrogu okolo žrtvenika. To so silovite postave s trdimi, resnimi potezami, to so možje, kateri so prišli na kneginj glas iz bližnjih in oddaljenih krajev na sveti Višegrad, da bi zbrani razsodili prepir dveh bratov radi očetove dedščine. Glej tukaj Ratibora iz Krkonošnih gor, kjer je Trut pogubil groznega zmaja; tukaj Samoroda od srebrne Meže; tam znanega Lutibora, kateri domuje na divji Orlici; ondi zopet ponosnega Domoslava, kateri je enkrat že snubil kneginjo ter upal dobiti njeno roko, ponujajoč jej sto krav in tri sto volov, in tako varati kneginjo. In kadarkoli se je spomnil Libušine odpovedi: „Ne mislim udati se možu!“ — udaril je vedno z ного ob tla.

Glasno govorjenje unelo se je okrog, ko se je pokazala vrsta devic, katere, stopivše iz doma, so se bližale zboru; ali hitro je vse umolknilo, ko se prikaže modra kneginja Libuša, najmlajša Krokova hči, s svojimi služabnicami v spremstvu svo-

jih dveh starših sester, Tetke in Kaze. Same od sebe uklonile so se tudi najponosnejše glave pred krasno vladkinjo.

Libušine device stopijo v polukrog, kneginja se približa žrtveniku in se pokloni nevidnim bogovom. Pozdravivši potem lahkim poklonom zbrane imenitnike, pristopi h kamenitemu, s pogrinjalom kriteму stolu, na katerem je sedeval njen oče, znani Krok, otvori zborovanje, pojasni prepir bratov, Hrudoša in Štaglava, in razglasi tudi hitro razsodbo, da bi po zakonu večnih bogov ali oba brata skupno vladala ali zmerno razdelila si državo, ker po starem običaju vlada oče družini in celemu narodu in obdeluje zemljo; žene pa pripravljajo oblačila in po smrti glave, očeta, vladajo vsi otroci skupno vso dedščino.

Kneginja molči. A čez trenotek povzdigne zopet svoj glas: „Slišali ste mojo razsodbo; ako je po vašem razumu, odobrite jo, če ne, razsodite drugače“. Potem sede veličastno in resno na kameniti stol in si podpre glavo z roko. In kmetje, leši in vsi vladike se niti ne posvetujejo, uvidijo razsodbo pravično in pooblasté Radovana, da razglasi sodni sklep.

Radovan od Skalnega Mosta ustane in, obrnivši se k ljudstvu, oznani sklep, gré potem proti divjemu Hrudošu, kateri sedi ne daleč od mlajšega brata Štaglava, in jima govori: „Klenovi sinovi, starega rodu Tetve Popela, kateri je prišel s Čehom

in njegovim spremstvom preko treh rek v to blagoslovljeno zemljo, slišala sta pravično razsodbo, pomirita se tedaj o očetovi dedščini, vladajta skupno“.

Upiraje svoj divje lesketajoči pogled v Radovana, ustane Hrudoš, krčevito držeč debelo gorjačo v levici, jeza ga popade in, poskočivši dva koraka proti kneginji, zlobe tresočim se glasom zaupije proti njej: „Gorje ptičem, kjer se ugnezdi gad, gorje možem, katerim vlada žena! Boljše storiš, da greš robit srajce svojim otrokom nego da sodiš! Mož gospoduj možu in prvorojencu pristoja cela dedščina“. In razježen udari se trikrat ob čelo in trikrat s svojo palico ob zemljo. Kljubovaje zré potem okolo sebe, a pogled njegov vitežki zaplamti, ko sliši glasne klice: „Prav imaš, resnično govoriš, samo možem pristoja soditi može“. Libušino lice zbledi kakor luna pri teh klicih, potem zopet sramežljivo zarudi, opravičena jeza sveti jej iz očíj in naglo vstavši s kamenitega stola pravi: „Vladike, zemljani! Slišali ste moje zaničevanje, sodite le sami po zakonu, jaz ne bom ravnala vašega prepira, roka device je za vas preslaba, naj vam le mož vlada z železno. In zopet vam kličem, izpoznajte svojega sodnika!“

Ljudstvo zapusti zborovanje; ali dolgo še je slišati korake in govorjenje odhajajočih množ, dokler jih visoko grmovje ne odtegne pogledu.

Konečno zavlada mir. Kneginja, globoko užaljena, zamaknjena je v globoke misli in posa-

mezne solze lijó jej iz očij. Njene device hoté se jej približati, ali na miglaj odidejo v dvorec. Tudi prisotnost njenih dveh sester jej je neljuba; noče, da bi bil kdo svedok njenega bola in ponižanja. Molčé zré v ugašajoče oglje na žrtveniku; tu jo vzbudi iz globokih mislij nestrpljivo rezgetanje konja. Kneginja pristopi k njemu in on jo pozdravlja z rezgetanjem. Kneginja gladi srebrnobelo grivo belca — konj poklekne, ona sede nanj — konj vstane in veselo rezgetaje odteče naglim skokom — in se izgubi naglo za grmorjem.

In ljudstvo se je zopet zbralo, in plemstvo, vladike, zemljani in kmetje stali so tu, pogovarjali se, na obrazih brala se jim je tajnost, v pogledih radovednost: kdo bode srečni izvoljenec, kateri doseže knežnjo roko in njeno dostojanstvo?

Ošabni Biteč ozira se smelo okoli, je - li morebiti kdo navzočih krasnejše in bogatejše oblečen nego on? Bogati in svojega starega rodu ponosni Vršov, kateri ima v dolini cele vrste hiš, stopi v ozadje, ker si misli, da edino on je vreden, da ga kneginja izbere za moža. In sebičen zasmeh razlije se mu po obrazu, polnem divjih strastij. „Gorjé njej in njenim“, godrnja v svojo brado, a hitro sklene zobé, da bi potlačil in pokrtil svojo jezo. Maščevanje napolnilo je njegovo dušo in hrepenenje po tem maščevanju trudi se probuditi in spraviti v tok v svojih bratih.

In zopet odpró se vrata dvorca in kneginja izstopi s svojimi devicami in služabnicami, pokloni se bogovom pred žrtvenikom in govori potem zbranim možem :

„Kar sem vam obljubila, izpolnim, ali vi sami si morate najti svojega bodočega gospodarja. ĩitite tedaj proti severu, tam dobite ne daleč od potoka Bidlina v zemlji Stadicev moža, kateremu je ime Přemisl. Najdete ga orati ali pa obedovati pri železni mizi. Vzemite mojega snežnega belca s seboj, pustite mu uzdo in on vas povede tako, da izpoznate onega moža. Tukaj je knežji plašč in suknja ; oblecite ga v to obleko, spoštujte ga in čestite ga kot svojega gospodarja in sodnika“.

Grobna tišina nastane mej množico po teh besedah in marsikdo se prevaran odstrani. Samo Vršov se upa srpim očesom pogledati kneginjo, obrne jej potem ošabno hrbet in zapusti zbor.

Potem so izbrali izmed plemstva trideset odličnih in junaških množ, kateri bi izvršili kneginjo povelje.

Čez nekaj dnij naznanijo posli kneginji, da so se poslanci vrnili in, ugledavši bližati se krasni sprevod, gre Libuša s svojimi devicami naproti, pozdravi vladiko Stadicev in ga vede mej veselim krikom in vriskom prihitevšega ljudstva v svoj dvorec.

V naslednjih dobah srečamo se večkrat na prostem pred žrtvenikom, kjer se zboruje, sodi in

opravljajo druga javna opravila, zadevajoča plemstvo z dežele in kmečko ljudstvo.

Premisl in Libuša sedita na kamenitih stolih, katerih jeden je tisti, na katerem je sedeval nekdanj modri Krok. Prevzel ga je sedaj njegov naslednik Premisl, da bi poravnal prepire, kateri so se vneli mej ljudstvom. Premisl je govoril s premislekom in prepričevaje, njegova beseda bila je povelje, in ker so bila njegova povelja jasna, modra, jih je ljudstvo tudi pripoznavalo in izvrševalo.

Tako je ukazal uničiti, posekati mnogo gozdov in obdelovati rodovitna tla.

Nekdanj je stopila Libuša blizu Višegrada na skalo, ljudstvo in njene služabnice so ostale v bližini. Tu je zaklicala kneginja: „Rimboš, pojdi s svojimi najdražjimi tovariši proti izvirku reke, dokler zastavi druga, bolj rjava voda tvojo dolgo pot. Poleg te vode pojdi potem dalje do gozdnate doline, kjer naletiš na dragoceno kovino“.

In Rimboš je šel označeno pot poleg Veltave, kraj brega rjave Sazave, dokler ni našel v reki zlatih zrn, in v skali, katera se je rmenorjava vzdigala iz rjave vode, našel je mnogo dragocene kovine, katera je odplačala njegov trud. In odposlal jo je na Višegrad kneginji in knezu. Iz zlata dali so izgotoviti sedečo postavo, umestili jo na podstavec in pred njo postavili vrč z žarečim ognjem, v kateri so metali pri žrtvah lepo dišeče korenine. Tukaj so žrtvovali bogu Zelu.

A nekdanj je stopila zopet Libuša na skalo, odkoder je pregledala velik krog krasne plodne zemlje, pokrite v veliki daljavi z gozdovi.

„Pojdite tja“, poročala je kneginja, „tam dobite, česar potrebujejo možje, železa, bakra in svinca. Moje oko vidi veliko množino takih rud rasti iz kamenja in trave!“

Ljudje so šli in našli; našli so pa tudi, česar niso iskali — srebro. In z vso strastjo in lakomnostjo hiteli so kopati rudo in opustili mnogo drugega dela. Vendar to ni zadoščalo modremu in bistroumnemu Přemisl.

Ko se je ljudstvo zopet sešlo k zborovanju, kazal je knez veliko lakomnost in pohlepnost po kovinah in svetoval jim, naj si postavijo naselbine ob rudnikih. A kadar je izvedel, da so Nemci z druge strani gor, zlakani po bogatih rudnih žilah, skozi goste gozdove na meji udrli v zemljo, hoteči utajiti Čehom polovico rudnih gor, ukazal je Přemisl, staviti ob mejah v gostih gozdovih trdne gradove in blizu njih graditi vasi, da bi se skupno protivili tujcu in zapodili ga iz zemlje.

„Vendar ne pozabite“, dostavila je Libuša kneževim besedam, „važnih pogojev — plodnih tal, zdrave vode, zdravega zraka in krajev bogatih na gozdovih. V onih krajinah so tudi logi, zveri, ptiči in v vodi so ribe, tedaj vam bode lahko živeti.“

Nekdanj je opazovala Libuša tudi z visoke skale krasno gozdnato okolico, razprostirajočo se

ob bregovih Veltave in obrobljeno z griči polahkoma se vzdigajočimi.

Dolgo se je radovala, zroča na prekrasno okolico, obrnila potem pogled k nebesom, iz katerih je sijal poseben sij — a vendar je ostala tiha in nema.

Njeni spremljevalci so razumeli, da bode darovala bogovom, in radi tega se jej nikdo ni približal, hrepeneče pričakovaje njene daritve. Tu je stala kneginja — prorokinja, podobna marmorejevemu kipu, povzdignila potem roki in govorila pretresujočim, iz prva slabim, potem bolj močnim glasom: „V zlati solnčni zarji vidim tu doli v dolini, kjer srebrnopena Veltava podi svoje valove, vzdigati se veliko in mogočno mesto. Daleč razlegala se bode njegova slava, in bogastvo in lepota njegova privabljala bode tujce, in prebivalci njegovi, verni svojim šegam in navadam, bodo gostoljubno vsprejemali tujce — o bože gostoljubni, ohrani svoje čestilce!“ — Umolknila je, a roke je še nekaj trenutkov zamaknena držala razpete, kakor bi klicala blagoslov in varstvo bogov. Večerna sapa igrala se je ž njenimi kodri, ki so gledali izpod dolgega zavoja. Solnce je zahajalo za gozdnati Petrinski vrh in poslavljajoč se, zlatilo še desni breg Veltave, a visoki Petrin je že metal svojo mogočno senco na gosto, temno gozdovje levega brega Veltave, kjer se je zbrala velika čreda jelenov in košut na pobrežnem travniku, da bi v

hladni vodi okolo valovite reke gasila svojo žejo.

Vrnivši se s svojo soprogo domov, prašal je Premisl kneginjo, zakaj je prosila varstva boga gostoljubnega, in dostavil potem: „Duševno tvoje oko videlo je zares mnogo več, nego samo slavo in mogočnost novega mesta!“

Libuša se je stresla pri tem uprašanju. „A ne prašaj dalje“, je dejala; „bogovi, kateri so odgrnili preprogo izpred mojega pogleda, da bi videla, česar drugim ne dovolé zreti, imajo svoje skrivnosti!“ Potem si je zakrila obličje z rokama in nadaljevala šepeče: „Videla sem mnogo nesreč in mnogo krvi. O, da bi izginili in poginili prej tujci nego pogine narod moj!“

Čez nekaj dnij ukazala je Libuša na kvišku moleči nižji skali, okolo katere žubori Brusnica, izlivajoča se potem v Veltavo, postaviti lesen krasen dom, zavarovati ga z nasipom in ograditi s koli.

Nekega dne se je sprehajala kneginja na višegradski višini proti vzhodu. Pod njo v dolini se je razprostirala velika vrsta lesenih domov vladike Vršova mej vrtovi in sadnimi drevesi.

Temne misli prešinile so dušo prorokinje pri pogledu na krasno naselbino. Spomnila se je velike moči vladika; govorilo se je o njem, da je silovit mož maščevalne duše.

Prijemši soproga za roko, sklonila je glavo in kazajoča na domove v dolini, govorila je: „Mnogo

zla in mnogo trpljenja pride iz teh nakopičenih hiš! Gorjé našemu, ali gorjé tudi njih rodu!“

Sama ni vedela, kaj je temu vzrok; ali kedar-koli je videla Vršova, morala se je stresti. Neprijetne, otemnele oči njegove svetile so se, kakor bi prebival bes*) v njih. Čutila je Libuša, da Vršov ne vidi rad Přemísla, vladika s Studic, katerega je prevladoval bogastvom čred in njiv. A sedaj je bil Přemisl njegov knez in sodnik! Sovražil ga je radi mirnega premisleka v govoru, radi njegovega bistrega razuma, ker je vedno zadel pravo in dobro; sovražil ga je, ker ga je ljudstvo ljubilo in rado poslušalo.

V tem sovraštvu in zavisti proti knežnemu rodu vzredil je tudi vse svoje sinove in brate: in radi tega se je kneginja bala za svoj rod. Ko so objemale njeno dušo one tesne misli, zatekala se je vedno k svojemu domačemu bogu, pred katerim je vedno gorela vžgana svetilnica. Tu je pritiskala svojega sina Nezamísla strastno na srce, klanjala se bogu in pevala mu priljubljene pesmi.

Nekega dne je nastal v dvorcu neizmeren krik; ali kmalu se je spremenil v velik smeh. Bivoj, sin Sudivojev, po svoji sili, gibčnosti in hrabrosti prosluli junak, napal je v bližnjem gozdu divjega mrjasca, ugrabil ga za ušesa, naložil ga na bedra

---

*) Bes = hudoben duh.

in prinesel kneginji v dar. Strašno rujovenje zveri spravilo je vse prebivalce v dvorcu na noge, pred vsemi pa knjezne služabnice, in izvabil jih v odprto hišno dvorano, kjer je stal Bivoj s svojim darom.

Iz početka so se prestrašili vsi nad tem živim „darom“, potem pa čudili se srčnosti in moči junakovi. Libuša je darovala mlademu junaku zlati pas in njena sestra Tetka vzela ga je za moža.

Velika je bila žalost ljudstva, ko je čutila modra hči Krokova in soproga Přemislova, da je njen konec blizu.

Ukazala je, da bi se zbrali kmetje, plemstvo in vladike še jedenkrat, da bi se zadnjikrat poslovila od njih. Zapisegla jih je, da bi obvarovali zvestobo njenemu rodu, Přemislju in sinu njenemu Nezamislju.

Přemisl je dal zaviti truplo v mehka oblačila, vrat in roke ozaljšati z bogatim krasom in pokopati jo po njeni želji na Libici.

Dokler je kneginja vladala, bile so njene device tihe, molčeče, dasi ponosne in ošabne, ker je jedna njihovega spola vladala možu. Po njeni smrti so pa zapustile dvorec in naznanile možem, da hoté sedaj one gospodariti, kakor nekdam njih zamrla vladkinja.

Njih število je naraščalo od dné do dné, dobile so lesen grad Devin na levem bregu Veltave nad Zlihovem, odkoder so zahajale v boj proti

možem. Konečno so bile tako predrzne, da je njih voditeljica Vlasta želela si Přemisa za moža ter vladati ž njim.

Přemisl jej je sporočil, da bi prišla na Višegrad. Vlasta je poslala potem 50 svojih najznamenitejših in najčvrstnejših amazonk na Višegrad, a možje so jih skrivši napadli in ujeli. Mej tem je druga polovica srčnih mož, kateri so bili skriti v gozdu, počakavši odhod 50 devic na Višegrad, naskočili Devin, vzeli ga in zapalili.

Po teh nemirih, vstal je Rozgon, sin Miti-bojev. Svoje prebivališče je silno utrdil in se imenoval knezom.

Přemisl ni nič slišal o teh dogodkih, in ker se je čutil že slabotnega in skrbel za svojega sina, sklical je zbor, v katerem je priporočal svojega sina Nezamisla knezom. To je bilo zadnje zborovanje, katero je vodil. Čutil je v sebi kal bolezní od smrti svoje ljube soproge, po njej je tožil, po njej žaloval, dasi je njegov moški ponos krotil trpko bol duše, katera je uničevala njegove moči. V veliko žalost ljudstva so pokopali Přemisa na Grobeh (Hrobce) *). Velika kamenita plošča pokrivala je njegov grob.

Čez nekaj dnij zbralo se je ljudstvo, vladike in kmetje, in imenovali so sina Přemislovega, Neza-

*) Št. hiše 415., v Višegradski ulici („pri petih kraljih“).

misla, knezom. Plemstvo je šlo v dvorec in vedlo novega kneza h kamenitemu stolu, na katerem sta sedela Libuša in Přemisl. Pred njimi je nesel jeden plemičev Přemisllove čevlje iz lubja, jeden dragoceni knežev plašč. Mladega kneza odeli so s plaščem, in ko je sedel na stol, zavpil je jeden plemičev: „Glejte, tu je vaš knez in sodnik!“ Vsi so odgovorili jednoglasno: „Zdar mu!“ In pristopili so plemiči in podajali mu desnice v znak zvestobe. Potem mu reče jeden kmetov: „Bodi tako moder kakor Krok, tako prijazen kakor Libuša in tako pravičen in neošaben kakor Přemisl“.

Mlademu knezu, kateri je bil tako miren in prijazen kakor njegova mati, ostali so radi dedščine isti sovražniki kakor njegovemu očetu. Ž njimi mu je bilo mnogo bojevati se. Rozgon, kateri se je upiral že za Přemisla, naskočil je trden dvor Řičani in obsel ga s svojo vojsko. Kmetje, Nezamislovi svetovalci, kakor je želela Libuša, svetovali so mlademu knezu, naj zažene sovražnike odtod. Kneževi privrženci so potem rušitelja miru popolnoma porazili in pripeljali ga pred sodni knežev stol. Knez je sluge izpustil, Rozgonu pa je dal odrezati nos, kateri je moral nesti zopet do Kouřin.

Dasi je knez zmagal sovražnika, vendar mir ni bil zagotovljen. Oglasil se je Rozgonov unuk Slavomil, kateri ni mogel pozabiti dedovega poraza in oskrunjenja. Nevarnejši od njega pa je bil voj-

voda Bitic. Nezadovoljen s svojo sedanjo močjo, je hotel gospodovati sam.

Nezamisl, zelo miroljuben človek, poslal je k temu bogatemu in gospodstva željnemu možu posla, da bi ga opominjal, naj bode miren in tih. Ali Bitic je odpovedal poslu z zaničujočim smehom: „Ha, ha, sel, sporoči svojemu gospodu, ako že hoče imeti zlati mir, naj zapusti Višegrad, da se jaz naselim tam. Ako pa noče, dal sem splesti srebrno vrv, na katero ga obesim“.

Sel sporočil je knezu odpoved Bitičevo od besede do besede in pristavil, da vojvoda ima grad silno dobro utrjen in poln orožja.

Radi tega knez skliče zbor. Zbor sklene odposlati proti odpovedniku oboroženo vojsko. Zbrali so se na gradu in Nezamisl bil jim je vojvoda. Bitic bil je velik blebetač, ali nič vreden junak: izgubil je bitko, vjeli so ga in obesili z vrbovim lubjem.

Vrnavši se na svoj visoki dom, opazil je knez, da njegov grad bi se ne mogel več dolgo vzdrževati proti sovražnikom. Leseni dvorec in leseni stolp, kateri je postavil njegov oče, dal je posuti in drevesa pred dvorcem tako daleč posekati, da bi sovražnik ne mogel skrivaj približati se gradu. Več starih veljakov majalo je z glavo, kaj počenja knez, govoreč: „Naši očetje in dedje in sam Premisl, oče knežev, stavili so po dobri stari navadi

svoje trdne gradove v hoste, da bi sovražnik ne imel ugodnega pristopa“.

Grad imenovali so tedaj Hrást. Libuša imenovala ga je iz početka Libin, in Přemisl zval ga je prvi Višegrad. Predno so začeli zidati grad, ukazal je knez, pripeljati kamenje z onega brega Veltave — iz loma, kateri so odprli na novo v Petrinskem vrhu. Iz tega kamenja sezidali so spodnji del grada, gornji del in sobe bile so lesene; enako so sezidali tudi novi stolp.

V novem dvorecu ukazal je Nezamisl zbokati nekatere veže; jedna med njimi bila je posvečena boginji lepote. Z zlatom, katero je dobival iz Jihovega, dal je napraviti ženski kip, kateremu je skrivno daroval, posebno ob mlaju. Drugo vežo odločil je v shrambo zlata in srebra in tako pomnoževal zaklad Libuše in Přemisla.

Nezamisl nadaljeval je, se vé, tudi obdelovanje zemlje, pot, katero je začel njegov oče. V zborovanjih vspodbujeval je ljudstvo, naj obdeluje zemljo. Nekatere gozde dal je posekati, zemljo razdelil v jednake dele in zaupal jo bogatim plemičem in vladikam s poveljem, zidati na njih gradove, mesta in vasi. Vsak oskrboval je svoj kos zemlje do smrti, potem je pripadla zopet knezu, kateri jo je podelil komu drugemu.

Gospodarje takega zaupanega kosa zemlje imenovali so vojvode ali župane.

Knez vladal je potem mirno dalje, poučevaje svojega sina Mnota v umetnosti, kako se dobro in pravično vlada, spominjal ga večkrat, da sodnijski urad ni opravljati ne preveč strogo, ne preveč mehko. „Mnogo ljudij“, pravil je, „ima dobroto in sočutje za slabotnost in greši dalje na tem“.

Ko se je vrnil Nezamisl k očetom in so ga pokopali v „Grobeh“, zbrali so se vojvode, vladike in zemljani in ljudstvo na Višegradu ter izvolili Mnota knezom; posadili so ga po običajnih obredih na kameniti stol in oblekli ga v bogati knežji plašč. K njegovim nogam položili so čevlje iz lubja prvega Přemisla.

Mnota bil je strasten, pogumen lovec. Prelazil je gozdove na vse strani in v jedni gozdni dolin, katera se mu je zelo priljubila, dal si je postaviti grad Ostromec; in da bi še lepše mogel hoditi na lov, preselil se je tija s celo svojo rodbino.

Střezislava, njegova soproga, zapustila je visoki Višegrad zelo nerada, kjer je ukazovala kakor kneginja. Na Ostromci sredi pragozda čutila se je zapuščeno; ali mož njen želel je živeti tu. Dni svoje je posvetil vzgoji svojega sina Vojena in lovu na divje zverine. Oskrbovanje zemlje zaupal je bogatemu Křesomislu iz rodu Vršev, pred katerimi je že Libuša varovala svoj rod. Křesomisl se je veselil svoje velike moči in trudil se, pridobiti si mnogo prijateljev in navezati jih náse, da bi mogel do knežjega stola.

„Ako bi knez ljubil svoje ljudstvo“, rekel je večkrat svojim prijateljem, „ne hodil bi prej na lov, dokler ni razsodil, kaj je pravo, kaj nepravo, ali predno ni slišal želj svojega ljudstva“.

Křesomisl trdil se je, kakor le mogoče tlačiti ljudstvo; on je navlašč razžalil odporne mu plemiče, obogatil svoje privržence in ljubljence, kateri so se siloma polastili tujega imetja, in ako bi bile proti njim tožbe, jih je razsojeval vselej v korist svojih privržencev. Prijatelji knežje rodbine so nevoljno gledali ničevno počenjanje oskrbnikovo in s tesnim srcem poslušali glas naroda, glasno upijočega po zboljšanju ali pa po drugem knezu in pravičnem sodniku. Upalo se je, da se bode v zborovanju govorilo o tem zlu, ali župani in vladike so se obotavljali iti v zborovanje in trohica množ, ki so prišli, so bili prijatelji Křesemislovi in se bali, početi kaj takega. Počasi so začeli privrženci Křesomislovi smelo nastopati, šuntali in podpihovali so ljudstvo, da bi si izvolilo in proglasilo družega kneza, da je Křesomisl najsposobniša oseba, ki more vladati po svojej lastni volji, in da mu ni treba ozirati se na druge.

Ko so zvedeli to prijatelji kneževi, hiteli so na Ostromeč, svetovali Mnotu, naj se nemudoma vrne na Višegrad, in obtožili Křesomisla Vrševca veleizdaje.

Na Ostromcu so se zbrali oboroženi sluge tožiteljev, a ostali knezu zvesti podaniki sešli so se na

Višegradu. Křesomisla so presenetili in ker se ni mogel braniti in opravičiti, so ga vjeli in vedli pred sodni dvor, kateri ga je obsodil, da se ima sam zabosti s svojim mečem. Mnota se je zahvalil svojim zvestim podanikom in obljubil jim, da v bodoče hoče bivati na gradu svojih očetov.

Samo Střezislava, Mnotova soproga, ni bila zadovoljna s tem bivališčem. Želela je, da bi njen soprog preselil se na praški grad, kateri je sezidala Libuša; trudila se je tudi, da bi kakor kneginja Libuša na strani svojega soproga sedela v zborovanjih in v sodnem dvoru. Iz kratka, nekako slabi soprog ni mogel izpolniti njene želje, ali počastil jo je vendar s tem, da jej je dal pravico, da vlada lahko kakor kneginja ženskemu spolu na praškem gradu. Radi tega je dal na gradu zgraditi še nekaj kamenitih hiš za brezskrbne ženske služabnice; iz teh zlužabnic izbrala si je gospodstva željna kneginja 12 najmodrejših devic, katere so sedele v sodnem dvoru in imele nalogo, poravnati vsak ženski prepir. „Tako mora biti“, pravila je kneginja svojemu soprogu, „mož vladaj možu, žena ženi!“ — „Tvoja žena kneginja“ pravil je star prijatelj knezu, „prevzela je težjo nalogo nego ti, knez!“

Mnota je zelo rad stavil stavbe. Lega poleg Veltave mu je prav ugajala; tukaj je ukazal sezidati nekaj dvorcev. Že pred njim postavili so si bili tukaj ribiči male kočice in više njih sezidali so bili tudi nekateri plemiči svoje dvorce.

Po slovanski šegi bile se hiše uvrščene v krogu in vse skupaj okrožali so trdni zidovi: prostrani prostor sredi kroga jim je bil trg.

Pri tem mirnem delovanju vznemirili so kneza posli z novico, da so Moravani udrli v zemljo. Predno se je sešel zbor, prispel je sovražnik k Onvalom. Mnota je šel proti njemu in ga pobil. Po kratkem času udrli so Moravani iz nova v Čehe in korakajoči zakraj Sazave prišli so do Lipnice, katero so vzeli in obsedli. Tedaj je bil poslal knez premalo število bojevnikov proti sovražniku in morali so se umakniti. Sedaj je razposlal zbor nov ukaz na vse bojevnike; zbravši se, hrabri in polni bojnega ognja, darovali so naprej bogovom. Ubili so osla, razsekali ga na drobne kosce in pokladali jih bogovom, pevaje božanstvom priljubljene pesni. Potem so srčno šli proti sovražniku.

Porazivši ga srečno, preganjali so ga še daleč, in vrnivši se k Lipnici, vzeli so jo in zažgali. Župan Časlav je bil vojvoda v tem srečnem boju. Na mah pa je dobil povelje, da bi šel na mejo, pridno opozoval in preiskoval bivališča in zavetja mejnih gor, s katerih so sovražniki običajno prodirali v zemljo.

Od tedaj se je vrnil zopet mir v zemljo in Mnota je bil zadovoljen. Ali se hujši sovražnik, kateri ni prizanašal nikomur, pokazal se je sedaj v mirni in srečni zemlji. Ta sovražnik je bil kuga,

katera je strašno divjala mej ljudstvom in konečno ugrabila tudi samega kneza.

Na mladega Vojna, naslednika kneza Mnote, uplival je grad Ostromeč, sezidan globoko v temnem gozdu, neizrečenim čarom. Tedaj se je spominjal zopet mladih otročjih let in veselega skakanja v gozdu in logu. Ali prišle so sedaj nanj težje skrbi, skrbi gospodarja: a Vojen je bil brezskrben vladar in hotel se je še majhen čas gibati z lokom in mečem po gozdovih. Ne spominjajoč se svarečega vzgleda očetovega, oddal je vladarstvo Rogovcu iz rodu Vrše in podal se, prost kot ptič, na leseni grad.

Rogovec je bil temnogleden in silovit mož. Jedva se je naselil v kneževem dvorcu, je že mislil, za vedno polastiti se vladarstva. Neizmerne svoje pohlepnosti po tujem imetju ni nikdar krotil in prilastoval si je tujo zemljo, gospodarje preganjaj, odvajal jih vjete na Višegrad in ukazoval po noči vreči jih s skale v Veltavo.

Bližnjih gozdov in dvorov mu je najbolj ugačjal Krč. Nekega dne napade ta dvor, obsede ga, lastnika Korsa vjame in ga odvede na Višegrad, kjer ga ukaže po noči vreči s skale v reko. Ribiči so našli truplo, izpoznali, kedo bi bil in vedeli tudi, kdo je razbojnik. Ljudstvo, razdraženo vsled Rogovčeve nasilnosti, začelo se je upirati. Posli došli z Ostromeča prinesli so, vrnivši se, novico, da je knez holen že nekaj mesecev.

„Tedaj si pomoremo sami“, upilo je razdraženo ljudstvo.

Rogovec se je posmehoval razdraženemu ljudstvu. Grad njegov bil je dobro utrjen, zavarovan s priklopi, imel kamenite zidove in trdno gradbo iz kolov. Tudi vrata gradbe bila so zbita iz hrastovih desk palčeve debelosti; tedaj trdna zadosti, vpreti se vsakemu naskoku. In množica oboroženih slug je bila gotova, da premaga napadajočega sovražnika.

Nekega dne zvé Rogovec, da knez, dasi ne še popolnoma zdrav, gre proti njemu z veliko vojsko in da ga spremlja mnogo plemičev, ki so mu ostali zvesti.

Rogovec se je rogal, ukazal zapreti glavna vrata grada in zavarovati jih z zidovi. In naslonivši se na okno, dejal je ponosno: „Od tukaj hočem opazovati njih naskok in njih malenkostno srd“.

Vojen našel je tedaj vrata zaprta. Močno bili so nánje in trudili se ulomiti. Rogovec sedel je pri oknu in rogal se tako glasno, da je bilo slišati do vrat. Njegovi sluge pa, kateri so stali za zidovi grada, se niso smejali, ampak strah jih je obletoval; a vendar so upali, da se jim posreči, odbiti današnji naskok. Vedeli so, da je Vojen izvoljen in knez po zakonu in da konečno vendarle zmaga.

Bilo je, kakor da se močne hrastove deske vrat same posmehujejo vsakemu mahu napadencev; treba

je bilo krepkeje in močnejše biti ob nje s kiji in palicami.

Rogovec se je glasneje zarogal ob vsakem obnovljenem naskoku.

Tu stopi iz vrst bojevnikov Krošnjak, mahaje z desnico, v kateri je vihtel široko sekiro, — in že so padali mogočni udarci na silne hrastove deske. Vsak udarec sekire, katero je vihtel s silno močjo, spremljal je grmeč krik oblegalcev.

Dolgo ni trajalo, in razsekana bila so mogočna vrata v treske. Ko Rogovec to zapazi, se mu ni hotelo več rogati, ampak zginil je z okna. Vrata niso več zadrževala velikega števila bojevnikov, ali bila so preveč ozka, da bi vsem zadostovala; — vsakdo je hotel namreč biti prvi, ker vsi so sovražili Rogovca in vsakdo se je hotel prvi biti z njim.

Grajski služabniki odložili so orodje in bili ujeti. Iskali so Rogovca, ali njemu se je posrečilo uiti. Služabnike so osvobodili, na kar so vsi hiteli naravnost k Žatci, kjer so našli svojega gospodarja. Ta je pa bežal še dalje in polastil se nekega grada, — ime se nam ni ohranilo — od koder je napadal bližnje sosede.

Za tem naselil se je Vojen na gradu svojih očetov in trudil se zaceliti rane, katere mu je bil zadal Rogovec s svojo pohlepnostjo. Iz mirnega in blagega delovanja vznemirili so kneza na severu in na vzhodu bivajoči podložniki, kateri so ga po-

klicali na pomoč. Sovražni mejni sosedje udri so v zemljo. Vojen je bil primoran prašati v zborovanju pomoči, da bi prognal sovražnike iz dežele.

Takrat so zborovali po stari navadi pod milim nebom, na velikem dvorišču v dvorcu.

Knez je pozval navzoče župane, vladike in plemiče na pomoč proti sovražniku.

Tu ustane jeden vladik in govori glasno: „Knez, ne vódi svojih hrabrih množic proti upadnikom; obrni se raje k zapadu, kjer biva hujši in strastnejši sovražnik. Jedva odtegnemo pete s svojimi hlapci iz domovine, napade ta naše vasi in gradove, sežgé jih v prah in pepel, usmrti naše starce, žene in otroke; — in ta vrag in ropar, katerega naj bi Morana (smrt) dohitela, je Rogovec“.

Vojen in ostali zborovalci so odobravalí vladikov predlog. V kratkem se je zbrala mnogobrojna vojska in potegnila proti škodniku dežele, vzela njegov grad in privedla ga ujetega na Višegrad, kjer so ga obsodili, ker je bil plemenitega rodu, k smrti na vislice.

Mej zborovanjem pribežala je njegova plakajoča žena, vrgla se na kolena pred kneza in milo prosila, naj počaka s kaznijo. Ta žena bila je Blanka, soproga obsojenca. Prosila je tako dostojno in goreče, in solzé lile so jej liki potoka iz očíj, da je Vojen vstregel njeni želji, odložil sicer nameravano kazen, a izpustil ni obsojenca. Ro-

govca so zaprli v stolp, stražili ga varno, da bi mu niti ne prišlo na misel uiti.

Vojska je bila sedaj pripravljena iti proti sovražniku, kateri je bil udrl v zemljo. A treba ni bilo, ker je sam zopet pobegnil. Mej tem je prišla zetek in vsak plemič je odšel s svojim krdelom domov, da bi spravil pod streho blagoslov nebeških bogov.

Vojen je bil zadovoljen in bogovom v čast je žrtvoval bogatih pridelkov, katere je spravljal pod streho. Potem je obiskal svojega sina Křesomisla na Ostromcu, od koder je šel v Budeč, kjer je bival njegov drugi sin Vratíslav. Mej tem je poskusil Rogovec nekterekrati, da bi pobegnil, ali vsakrat dobila ga je bdeča straža.

„Črt vas vzemi, kradeži moje svobode“, klet je Rogovec proti služabnikom, stražečim v stolpu. „O da bi Vojnu najnižji morilcev zavil vrat, da bi duša njegova nemirno letela po drevesih v gozdu, v strah in grozo vseh ptičev in zverin!“

Vojen, kateremu je preklinanje jetnikovo vzelo vso milost in usmiljenje, se ga je kmalu nasitil, in ker je bil Rogovec že obsojen, ukazal je svojim slugam, ne da bi sklical plemenitnikov, naj odvedó jetnika na ono stran reke. Tu so ga prisilili, da je stril konec svojemu življenju.

Sluge, kateri so Rogovca sovražili in zraven tega se ga tudi bali, so ga vrgli v Veltavo in potegnili ga na drugi breg.

Rogovec se je protivil in ni hotel plavati na drugo stran; posmehovali so se mu, da z onega mu bode laže uiti nego iz stolpa.

„Samo da bodem prost verig“, mislil si je Rogovec, „potem mi bode pomagala že moja moč, uteči v gozd“.

Jedva se je pa njegova noga dotaknila onega brega, so ga že zopet zvezali sluge, dasi se jim je močno protivil, in privezali ga k velikemu dobu, kjer se je, videč, da mu ni mogoče uiti, sam obesil.

Ko so se sluge vrnili, da bi poročali, kako so izvršili svojo nalogo, bili so vsi bledi in tresli so se kakor trepetlika.

„Kaj vas je Tres obsedel?!“ kričal je Vojen.

„Ah, gospod“, odgovoril je jeden za vse, „jedva je hudodelnik visel na drevesu, in je duša njegova zletela iz ust, se je bes, kateri biva blizu v gozdu, tako zarezgetal, da niti ne vemo, kako smo prišli čez vodo“.

Nekaj mesecev pozneje zaročil je knez na svet modrih vladik oba svoja sina ž njihovimi krasnimi in mladimi hčeram. Svatbeno veselje vršilo se je na Višegradu v kneževem dvorcu slavnostno. Višegradske dvorane odmevale so vriska in ukanja neštevilnih zbranih gostov in to ukanje našlo je odmev v radostnem vrisku ljudstva, katero se je imenitno gostilo z medom in pivom. V veliki odprti dvorani peli so pevci pri milih glasov-

vih „varita“ *) o lepoti nevest, opevali so njiju nežno mladost, v kateri morajo odložiti gosposki kras glave, igle in deviški venec. Potem so peli slavospeve o knežji prorokinji Libuši, o modrem Kroku in o Samu, kateri, pravijo, je privedl Čehe čez sedem rek v to blagoslovljeno zemljo. . . . .

Še enkrat proplul je zemljo sovražnik, ki je primoral miroljubnega kneza, klicati v zborovanje zbrani narod v boj. A ker se je bal, da bi sovražnik mogel prodreti v osrčje zemlje in groziti ljubljeni mu Pragi, sklenil je, obkrožiti mesto z zidovi.

Ali hitro se je izvedelo, da ves vojni hrup je ostrašil mejne prebivalce, radi česar se je opustilo utrjevanje. Nekaj časa je trajal popolen mir. Ljudstvo je srečno in zadovoljno obdelovalo zemljo in ljudje, ki so kopali rudo in čistili zlato, so pridno iskali rudo dalje. Mej tem je knez umrl. Pokopali so ga po običajnih obredih v „Grobvih“.

Nekega dne po njegovi smrti bilo je na Višegradu vse na nogah, vse je bilo oživeło.

Sešli so se k zborovanju, v katerem so volili novega kneza.

Takrat se niso mogli tako hitro zjediniti. Jedna stranka potegovala se je za Křesomisla, starejšega knežjih sinov, radi njegovega veleuma in

*) „Varita“ staročeško godalo s strunami.

mного obetajočega jezika. Druga strauka pa je hotela voliti knezom brata njegovega Vratislava, posebno radi njegove krasne in stasne postave.

Konečno so se stranke sporazumele, da si brata zemljo razdelita, in tako je Křesomisl obdržal vzhodni del z Višegradom in Prago, a Vratislav, krasno vzrasli mladenič, severni del. Oba sta bila zadovoljna. Pri skrivnostnem „Jezerku“, malem jezeru, katero so napajali podzemeljski studenci in katero je bilo obljubljeno bivališče porodnih žen in pri dragem kopališču kneginje Libuše, ki je z gozdnimi gospemi bližnjega gozda in z vilami razpravljala tajnostne reči ali divila se njih veselemu plesu, tukaj pri tej ljudem sveti in bogovom posvečeni vodi, vršil se je obred nastolenja knezov.

Že v davnih časih pred Libušo je zbiralo tukaj ljudstvo svoje sodnike in gospodarje. Tukaj je bil tudi Křesomisl, sedeč na kamenitem stolu, oblečen v dragoceni plašč; pred njim držal je jeden kmetov čevlje iz lubja prvega Přemisa. Tu poklanjali so se pred gospodarjem vsi plemenitniki in pokladali desnice svoje v njegovo. Tudi ošabni Žanda iz plemenitega rodu Vršovcev je bil navzoč. On je po očetu svojem podedoval sovraštvo do roda Přemislovcev: bil je prav tako nezvest in pohlepen po knežji moči.

Zaničujočim pogledom gledal je na kneza in hudobno stiskal pesti, kedar so se nekateri plemi-

čev poklanjali knezu in pokladali svojo desnico v kneževo roko.

„Ta pa bode zadnji knez iz prokletega rodu stadinskih knezov“, mislil si je v svojem gnevu. „Ali bolj gotovo dospem do svojega smotra nego moj prednik. Nánj se moram obesiti in zavesti ga, da si bo ljudstvo samo želelo, da bi ga bes vzela“. Potem je prišel h knezu s prijaznim obličjem in segel v roko možu, katerega je toli sovražil in ga nameraval uničiti.

Poleg drugih je bil tudi on mej vrstami kneza in trudil se, probuditi v njem pohlepnost, ki je vir mnogih drugih slabih lastnostij.

Zelo ga je veselilo, ko je videl in slišal, kako je knez ljudstvo vspeodbujal, naj išče v skalah skrite dragocene rude, ali naj pere iz potokov zlato. Poljedelci so opustili svoja polja, zapustivši jih neobsejana, in hiteli so v gore in k rekam.

„V kratkem bo lakota, ki vrže ljudstvo v naročje Morane, in iz lakote nastanejo razne bolezni. Potem bodo prosili kneza kruha, a on jim dá zlata, katerega jesti ne bodo mogli. Tako se ljudstvo upré in pride čas, ko ga bacnejo s prestola“ Glas Gorimira z Nemētel, dasi je bil še mlad mož, bil je knezu važen in zelo veljaven. Gorimir je bil sosed prebivalcem Pribrama in s strahom je gledal, kako je poljedelstvo zanemarjeno in kako leži zemlja neobdelana. Gorimir je opozoril kneza na

to, ali on, hrepeneč le po dragi rudi, ni poslušal njegovih svarilnih besed, ker Žanda ga je bil že tako zaslepil, da je o vseh rečeh, tikajočih se dobivanja dragocene rude, le njega poslušal in ubogal. Ostali svetovalci kneževi so bili bojazljivi in slabotni možje; vendar so se strinjali z nasveti Gorimirovimi, srčnosti pa niso imeli dovolj, bolj odločno svariti kneza. Govori se, da bi bil Kresomisl raje žrtvoval svoje življenje, nego bi se bil udal. Z razkošnim veseljem zahajal je vedno v sobo, katera je bila globoko vsekana v skalo in kjer je bila ruda nagromadena v polni meri. Tu je bil tudi postavljen žrtvenik, posvečen gorskim bogovom. Pred njim je plapolala goreča svetilnica. Kako se je radoval knez velikega zaklada zlata in srebra, ko je, poklonivši se pred žrtvenikom, ogledoval kovino, lesketajočo se v plapolu plamena na žrtveniku!

A tudi naklonjenost drugih bogov skušal si je pridržati. V somraku je pokladal pridelke pod drevesa, poklanjal se, bil se ob čelo in prepeval bogovom priljubljene pesmi. Ali vse to ni pomagalo in nastala je lakota. Ljudstvo se je zbralo, teklo na Višegrad in zahtevalo kruha. Kresomisl ni poznal lakote, razven tedaj, ko je ves božji dan lovil na Petrinji in na večer vrnil se truden domov. Prošnje ljudstva so ga omečile in pridno ponujal jim je srebra. „Žita hočemo!“ so kričali. „Tega ne moremo uživati!“ Knez je obljubil vse mogoče.

Stradajoče ljudstvo bilo je s to tolažbo zadovoljno in vrnilo se domov. Knez je mislil ljudstvu pomoči, ali kakor je prišlo s Pribrana novo srebro, je pozabil svoje obljube in na novo vsodbujal ljudstvo k pridnemu delu in ljudem, ki so prali z'ato, voščil obilo sreče.

Gorimira, bivajočega na kneževem dvoru, je zelo bolelo, da knez ni ostal mož beseda. Videl je ljudstvo ubožati in propadati. Ali knez se ni zmenil zanje, pozabil je svoje obljube, spominjal se le svojega zaklada in velikih kupov zlata in srebra, imel skrb edino le za zlato mladiko iz Jilovega, kjer je vzrasla iz zemlje in katero so našli pastirji, in misli njegove pečale so se le s srebrnim konjem in drugimi reči.

Zopet so prišli rudarji, obloženi s srebrom s Pribrama in položili je spoštjivo knezu pred noge. Ob tej priliki je rekel Gorimir h Křesomislu: „Najte blagoslové in živijo bogovi, ali lepo bi storil, knez moj, ako bi se spomnil svojega ljudstva in besede, katero si mu dal, kako opomoreš njih potrebi s tem, da pustiš rudništvo in prisiliš ljudstvo obdelovati polje“. — Rudarji so zlobnim očesom pogledali svojega soseda in želeli mu v mislih, da bi ga bes vzal. Vsem je bilo ljubše, mehčati trdo rudo v ognju, nego orati polja pri vročini solnca.

Tudi knez se je zató raztogotil o besedah Gorimirovih in zapodil ga z dvora. Gorimir je bil žalosten, ne toliko radi prognanstva, kakor radi

bede in neizpolnjene besede kneževe. Sel je na svojega ognjenega vranca, pobožal ga na grivo in govoril mu: „Hoj, Šemik, pojdiva domov, ti v svoj stari hlev, jaz k svoji ženi in k svoji deci!“ Šemik je razumel gospodove besede in radostno zarežetal; a ko je bil prebrel reko in obrnil na cesto skozi gozd, bežal je Šemik v gozdovi senci, dokler nista prišla domov čez gore in dole.

A tudi doma ni našel Gorimir zaželenega miru.

Vrnivši se domov, so rudarji pretiravali besede, katere je bil govoril Gorimir knezu, hvalisali se z milostno naklonjenostjo kneževo, slikali si njegovo jezo proti Gorimiru in razširjali njegov odpust iz dvora.

Pribranci gledali so tedaj na Gorimira kakor prognanca, misleči si, da ga mogó brez strahu pred kaznijo mučiti in dražiti. In začeli so mu krasti, kar jim je bilo najpotrebnejše: žito s polja in cele stoge. Gorimirova potrpežljivost je kmalu pošla. Skril se je s svojimi s'uzabniki blizu stogov, da bi počakal tatove. In prišli so v temni noči, naložili z jednega stoga žita na pripeljane vozove, in česar niso mogli vzeti, zažgali so. Gorimir zagнал se je s svojimi ljudmi na-nje, gнал jih do Příbrama, kjer je njih kočé zapalil in zasul jim srebrne jame.

Rudarji so tožili Gorimira pri knezu in slikali mu celo reč tako, kakor bi bil Gorimir uzročitelj. Křesomisl se je razsrdil čez mero in prisegel

pri bogovih, da rušitelj miru mora umreti. Dal je Gorimira privedi pred se.

Gorimir je stopil pred sodni dvor. Rudarji so ponavljali svojo obtožbo in knez ni niti poslušal zagovora Gorimirovega in obsodil ga na smrt. Křesomisl je bil tako razjarjen, da nikdo sodnikov se ni upal črhiniti besedice za Gorimira.

Mirno je poslušal Gorimir obsodbo in prosil kneza, da bi mu dovolil, še enkrat jahati na svojem konju, predno umrje.

Knez mu je dovolil, ali ukazal je, da morajo biti vsa vrata zaprta.

Bilo je na velikem dvorišču, katero se je razprostiralo na južni strani in imelo dvojna vrata; po jednih se je prihajalo, po drugih odhajalo iz dvorca. Na zapadni in južni strani strmela je skala navpično nad Veltavo in zato so bile le strani proti severu zavarovane s trdnjavo; samo na vzhodu bil je trden zid z vrati.

Vrlo žival so prignali. Ko je zagledala svojega gospodarja, zarezgetala je radostno in nestrpljivo grebla s prednjimi kopiti zemljo.

Gorimir je priskočil k svojemu vrancu, pogladil Šemiku grivo in govoril mu zaupljivo: „Zadnjič pojdeva, dobra moj“ žival, ki si me nesla v tolike boje, ti, ki si modra kakor človek, a zvestejša od njega, — zberi svoje moči, plemenita žival, greva zadnjikrat!“

In kakor bi bil razumel gospodarjeve besede

in njih pomen, je Šemik zarezgetal in nestrpljivo teptal ob tla. Gorimir se je dvignil na konja in sedel trdno kakor kip v sedlo, da so se divili zbrani gledalci konju in jezdecu. Iz početka polagoma potem pa hitreje in hitreje jahaje, obkrožil je jezdec enkrat dvor in postal nekoliko minut pri vzhodnih vratih. Tu potipa Gorimir Šemika na vrat in mu zavpije: „Hoj, Šemik!“ In Šemik se je zatekel in napravil velik skok celó do brane dvorca; nekoliko trenotkov ostane, napravlja se k novemu skoku. In kakor blisk dere naprej in vspnevši se k novemu skoku leti kakor orel čez branove, čez skalo in reko do drugega brega.

Šemik je otel gospodarju življenje, a svoje je pri tem izgubil.

Pozneje še le je izpoznal Křesomisl, da Gorimir je izvoljenec božji in da ga varujejo bogovi. Spravil se je ž njim in obdaril ga z mnogimi darovi.

Izpoznavši, da Gorimirov upliv pri dvoru bolj in bolj raste in napreduje, bolj nego njegov, začel se je Žanda počasi ogibati dvora, dokler ni za dobro izostal, da bi konečno izvršil svoje zvite nakane.

Iz početka je čakal na razburjenje ljudstva, katero se je začelo z lakoto. Ko se je pa ljudstvo upokojilo z obilno žetvijo, upal je, da je v Gorimiru dobil moža, kateri se bo maščeval nad knezom radi njegovega razžaljenja. Ali varal se je,

ker Gorimir je bil mož jeklenega in lepega značaja. In divjal je Žanda, ker ni mogel napraviti ničesar, in tembolj si je ubil v glavo, da mora izvesti svojo nakano, naj velja tudi, umoriti kneza in njegovo rodbino.

Neštevilnim svojim sorodnikom razdelil je uloge, dražiti ljudstvo in plemstvo s tem, da so lažnjivim in izmišljenim potom dolžili kneza. Konečno je odločil tudi dan, kedaj hoče, kakor je pravil, osvoboditi zemljo tiranskega rodu Přemislincev.

Istega dne je šel zopet po dolgem času v dvorec, a čudil se ni malo, ko je našel, da danes straži mnogo več množ nego navadno. Poln negotovega suma hotel je oditi, ali pot bila mu je zaprta. Ujeli so ga in postavili pred sodni dvor, kateri je knez hitro šklical.

Povedalo se mu je, da imajo dokaze, kako je on deloval, da bi razburil ljudstvo, dalje, da je imel misel in pri bogovih prisegel, da hoče pogubiti kneza in njegovega sina. Priznal ni ničesar in srdit obrnil sodnikom hrbet.

Grozili so mu, da obsodijo in odpravijo ves njegov rod. On se je smejal — a začeli so ga mučiti z ognjem, da bi izsilili priznanje iz njega. Tu se je spomnil svoje družine in neštevilnega sorodstva, iz katerega bi mogoče kdo vse pripoznal, ako bi ga mučili. Da bi to zabranil, priznal je sam svojo zaroto in izdal se, da je on dal povod

vsemu. Sodniki so bili zadovoljni ž njegovim priznanjem in obsodili ga na smrt in sicer z raztrganjem na štiri dele.

Ko je ljudstvo izvedelo, kako srečno so uničili zaroto proti vladi in življenju kneza, je ljudstvo ukalo veselja, ker otročja ljubezen vezala jih je na potomce in naslednike Libuše in na pravičnega Přemisla. Ko se je knez pokazal pod gradom, napolnile so se ceste in steze ljudstva. Vsi so ukali radostno mu naproti in želeli, da bi duša umorjenca brez pokoja in miru letala po zraku.

Křesomisl je bil Pražanom zelo naklonjen in trudil se za blagor bolj in bolj razširjajočega se podgrada. Mimo družega ukazal je tudi mesto malih brodičev staviti velike brode, ki bi vozili po reki.

Srečne, mirne čase, v katerih se je ljudstvo čutilo povsem zadovoljno, razrušili so nemirni sosedi. Nemci so prihajali od juga, Moravani od vzhoda. Křesomisl je bil primoran na vse vasi poslati posle, da bi pozval župane, plemiče in vladike, da bi s svojo četo šli v vojsko proti tujcem.

Mej pozvanimi je bil tudi Vlaslav, sin Křesomislovega brata Vratislava, že umrlega kneza luškega.

Ali Vratislav, ne gledé na knežev ukaz, ne na bližnje sorodstvo s knezom, mu je poročal, da, kakor mislijo Moravani udreti na vzhodu v Křesomislovo zemljo, misli on udariti od zapada.

Ta grožnja ni ustrašila kneza. Zbralo se je bilo že mnogo zvestih podanikov, nekateri so bili že na poti proti Moravi.

Ali sredi bojišča in bojnega krika, katerega je odmeval Višegrad, zgrabila je kneza Morana in zaprla mu oči.

Neklan, Křesomislov sin, ni podedoval po svojem očetu le zaklada, ki je bil skrit globoko v votli skali Višegrada, ampak tudi vse sovražnike, hrepeneče po zakladu.

Mej temi je bil najbolj nezanesljiv Vlaslav, knez luški, bližnji sorodnik Neklanov, kateri se je bahal s svojo znano osebno hrabrostjo.

Udaril je v zemljo Neklanovo, opustošil vse in dobil mnogo gradov. V zborovanju so sklenili vladike, plemiči in zemljani vojno proti škodniku zemlje, Vlaslavu. Ali Neklan, katerega je bolj veselilo klesanje kamenov in grajenje hiš, je upal, da se mu posreči, kupiti si zlati mir z zlatom, srebrom in s krasnimi konji, katere je poslal bojevitemu Vlaslavu. Ali Vlaslav ni sprejel darov in vrnil jih z odgovorom, da si pride pozneje po cel zaklad. Tedaj skrajni čas je bil, oborožiti se.

Sočasno prinesli so novico o uporuh Krasnika, župana Kouřimskega. Da bi umiril bližnjega in močnega sovražnika, odstopil mu je knez kos svoje zemlje. Ali Krasnik je odgovil knezu, da želi celo njegovo kneževino.

Neklan je bil v zadregi, ker ni bil gotov, ali

mu bogovi pripomorejo do zmage nad sovražniki. Ali krasna Panislava, njegova soproga, govorila mu je s prepričevalnim glasom: „Čim več sovražnikov, tim več zmagancev, katere posvetiš bogovom z orožjem. Ti gotovo zmagaš pohlepnega Vlaslava in častilakomnega Krasnika! Bes vzemi oba! Več dnij že žrtvujem v mraku bogovom pridelke in peva je njih pesmi in proseč jih glasno pomoči in zmage tvojim četam, čutila sem se tako utolaženo, kakor malo kedaj do sedaj, in zdelo se mi je, da si premagal oba sovražnika“.

Tako je govorila krasna žena s prepričevalnim glasom, kateri je segal Neklanu v srce in ojačil izginjajoči njegov pogum. Poslal je tedaj svoje čete pod poveljstvom dobrih vojvod proti Krasniku; nevidni bogovi spremljali so jih in ostali pri njih, mej drugimi tudi Tres, bog groze in strahu, prodril v sovražne vrste in zapodil jih hitro v beg. A Tres je proganjal bežečega Krasnika, kateri je z malim spremstvom bežal kakor izgubljen do moravske meje.

Ta zmaga je imela posledico, da je tudi Vlaslav hitro poklical svoje ropajoče in žgoče čete iz Neklanove zemlje.

Neklan se je že veselil, da je zemlji zagotovljen zlati mir. A varal se je. Zmagani župan kouřimski, Krasnik, pribežal je k moravskim knezom in podpihoval jih proti Neklanu. In v kratkem

preplovili so Moravani in ž njimi ubežni župan del zemlje Neklanove z vojsko in pričeli boj.

Polni srčnega junaštva in gotove zmage šli so češki bojevniki v boj. Tres je letel pred njimi in po kratkem boju zapodil sovražnike v beg čez mejo. Mej padlimi v boju bil je tudi uzročitelj, bojeviti Krasnik.

Neklana ni vznemirjal sedaj nikdo; mogel je tedaj iz cela posvetiti svoje moči zidanju poslopij.

Najprej je utrdil svoj grad z visokimi zidovi in trdnimi stolpi, katere ja okrasil z lepimi slikami. Jednako je zidal tudi na praškem gradu in v podgradeh.

Zidati je začel v najlepšem miru; a hitro so morali zidarji pustiti delo, ker nezadovoljni Vlaslav je že zopet rušil mir. Takrat je vodil sam svoje bojevnike v boj; tiho so plenili dedino, morili, ropali in požigali.

Vsak dan so prinašali posli pretresajoče novice o grozah, s katerimi je zaznamoval sovražnik svojo pot.

In še se je obotavljal Neklan in rad bi bil kupil mir z zlatom, ako bi bilo mogoče. Ali Vlaslav je bil surov, silovit mož, hlepeč po gospodarstvu in zemlji in hrepeneč po obilnih dragih kovinah, katerih polovica je tikala, kakor je pravil, njemu, unuku Vojenovu.

Knez je sklical zborovanje in jednoglasno so sklenili, iti v boj proti luškemu knezu.

Neklan se obrne proti najskušenejšemu bojevniku in ga nagovori: „Čestimir, ti, ki si že večkrat pokazal svojo spretnost in srčnost, ti vodi našo vojsko proti roparju in požigalcu, kateri nas zaničujoče kliče v boj!“

S plamenečim pogledom radosti vskoči Čestimir s svojega sedeža, zgrabi svoj črni veliki ščit z dvema zoboma podočnikoma, z desnico pa zgrabi mogočni kij: „Najprej grem žrtvovat bogovom“, zavpije bojevito, „potem pa srčno na vraga!“

In vsi pričujoči plemiči vihte leskeče se orožje in vpijó v divjem oduševljenju: „Na vraga pojdi-mo, na vraga!“

V kratkem času prihité z vseh krajev in vasij zbrani bojevniki in polnijo Višegrad. Krasne gospé zró z oken dvorca na zbirajoče se mogočne bojevnike, kateri jih prijazno in zmagonosno pozdravljajo, poslavlajoči se od njih. Čestimir je že prej v mraku položil bogovom pod drevesa obilo jedil, poklonil se pred žrtvenikom in bil se ob čelo.

Konečno so se vsi zbrali pred žrtvenikom, na katerem je ležal razčvetrtani osel, peli globoko se klanjajoč bogovom pesni in odhiteli potem za svojim vodnikom Čestimijrom.

Čim dalje so stopali proti zapadu, tim več krajin je bilo opustošenih, vasi in gradovi so bili prah in pepel, in prebivalstvo se je razbegnilo ter skrivalo se po gozdovih pred zlobo roparskih čet Vlaslavovih.

Tukaj bi se bil moral pridružiti k četam Čestimirovim vojvoda Vojmir s svojo malo peščico vojakov. Ali kako se je prestrašil Čestimir, ko je izvedel po beguncih, da je Kruvoj ujel Vojmira in njegovo krasno hčer, da je prelomil prisego Neklanu in oropal Vojmira.

„Ha, tja na grad!“ vsklikne besno Čestimir. In šel je z vsem krdelom v groznem kriku k gradu proti roparju device, proti Kruvoju.

Minulo je dosti dnij, predno je dobil Neklan novih poročil o postopanju svoje vojske! Drug posel je prinesel poročilo, da je Čestimir srečno vzel trdni grad.

„Na povelje vrlega Čestimira“, začel je posel, ki se je tudi sam udeleževal krutega boja, „ulomili smo razvrščeni ščit poleg ščita držeč po skali navzgor do zida, od koder so se vsipali na nas udarci mečev in od koder so sikali streli. Sredi groznega hrupa rujovel je Kruvoj kakor tur, osrčevaje svoje ljudi, in pobil v vsakem mahu jednega Pražana. Sedaj ukaže Čestimir napasti grad od zadej; in ko je mej tem hitel Kruvoj tija, stopili so v prvo vrsto najsilnejši možje in položili drug drugemu trame na ramena in zvezali jih trdno z vrbovim lubjem. Na te trame skočili so drugi bojevniki, in ti pokladali si na ramena šibkejše tramce, zvezane z vrbovim lubjem. Na tramce stopijo drugi bojevniki, in kakor ti stopi tudi četrta in peta vrsta, dokler ne dosežejo vrh

gradu, od koder so priletali udarci mečev, od koder so sikali streli in padali tramovi groznim ropotom. Vsemu temu pa kljubujejo Pražani in ves oddelek njih dobiva zid za zidom in zasramuje obsedence“.

Vsak, kdor sliši to poročilo, uka radosti in se veseli, da je Kruvoj zmagal.

Soproga kneževa, Panislavka, plaka radosti, da je osvobojen Vojmir in njegova krasna hči.

Plen, kateri je našel Čestimir v gradu in kateri je tikal večinoma oropanim deželanom, je vrnil lastnikom, in tudi hči Vojmirova se je vrnila na svoj grad.

„In nezvesti Kruvoj?“ prašal je knez.

„Poginil je vsled udarcev maščevalcev“.

Neklan je daroval bogovom in bil trdno prepričan, da zmaga lakomnega Vlaslava.

Minulo je nekoliko dnij. Vojmir, združen s Čestimirom, izvabil je lužkega kneza v boj. Potoma zažigali so kresove na holmih in na skalah zahvalne žrtve. Čestimir je zamenjal za konja z uzdo lisasto kravo leskeče dlake in to žrtvoval bogovom. Tako so šli srčno čez gore pripravljeni na boj. Dospeli so na vrh in začeli stopati nizdoli, kar zapazijo na drugi strani doline sovražnika, katerega so iskali. Sovražne čete so se razširjale od gozda do gozda.

Vojmir pregleda hitrim pogledom sovražne čete in govori Čestimiru: „Težko je, bojevati se z

močnejšim sovražnikom, redko kedaj zadošča cepec proti bojni sekiri!“

Temu odgovarja Čestimir: „Moder mož obožiti se mora proti vsaki nevarnosti. Zakaj bi hoteli z glavo razbiti skalo?!“ Vendar dostavi dobrovoljniše: „Ako je lisica varala silnega bika, zakaj bi ne mogli prevariti Vlaslava? Naš sovražnik nas tukaj gori dobro vidi, a zató hitro doli, Vojmir, in ukaži ljudem, kateri so že doli, naj gredó okoli vrha in naj se zopet vrnejo gori. To naj ponové devetkrat in s tem naj pomnože naše število v sovražnikovih očeh“.

Vojskovodja je radi tega ukazal vojščakom, naj na deleč razvijejo vrste za grmovjem, ker se je iz sence jasno bliščalo njih orožje v solncu.

„Pomozi, Tres!“ prosil je Čestimir, „pomози do zmage!“ in udaril s svojimi hrabrimi ljudmi na sovražnika, kateri je že prej opazoval s strahom „premoč“ Čestimirove vojske.

Bog groze in strahu prikaže se iz temnega gozda in udere na Vlaslavove čete — nastane kratek boj, v Vlaslavovih vrstah nastane nered in vse beži, kamor le more. Vojmir stopi s svojimi četami v prednje vrste, smelo se postavi proti luškemu knezu — meči žvenkečejo, bojevniki kričé, vrišč in šum zveni na ušesa, kakor bi se gora bojevala z goro in kakor bi burja lomila drevesa in izruvala jih s koreninami.

Tu skoči Vlaslav proti Čestimiru in ta srčno proti njemu; vname se divji boj, udarec pada za udarcem, vendar trdna stena ščitov zabranjuje vsak udarec kladiva — in tu vzdigne Čestimir kij, udari z nenaravno silno močjó na ščit in ga razdvoji, zavihti v drugič kij in udari z grozno močjo na Vlaslavovo čelado, da pade s konja in se valja po krvavi zemlji; hoče vstati, ali zastonj, kri mu curkoma lije iz telesa in Morana zavije ga v temno noč. V zadnjih trenutjih trepeče njegova duša in ne najde prej pokoja, dokler ne sežgó trupla. Ko je padel knez, zazveni grozen divji krik njegovih zvestih prijateljev, in obupajoče se zaženó na viteza, da bi maščevali kneževo smrt. Zastonj se postavijo v bran Pražani za svojega vojvoda, da bi ga ohranili, zastonj je šlo polno vrlih bojevnikov zanj v boj — zgoraj na griču počiva izkrvavelo truplo Čestimira junaka. Prvi beže sedaj Lučani in Vojmir da nanesti kup drv, na katerih morajo sežgati ubite vojnike, da bi njih sem ter tja blodeče duše našle pokoj. — Najprej zberó sedaj plen in ga odnesó na Višegrad.

Neklan pripojil je sedaj lužko kneževino pražki, in šel potem na Lužko, kjer je bil Zdeslav, jedva petletni sin ubitega Vlaslava, pod varstvom zvestega služabnika.

Neklan mu je ukazal, da bi dečka še dalje vzgojeval. Ta služabnik se je imenoval Durink in

si je mislil, da ga Neklan bogato obdari, če dečka umori.

Nekdaj je opazoval Zdeslav, stoječ ob potoku, kako veselo se igrajo ribe v vodi. Durink se na tiho približa dečku, odseče mu glavo in jo prinese v vreči na pražki grad. Tu jo predloži knezu, kateri je živel nekaj časa tamkaj.

„Ta je poslednji potomec lužkih knezov“, pravil je Neklanu, „gotovo me bogato obdariš za moje delo!“

Ozrevši se na smrtno glavo dečka, se Neklan zgrozi, in zraven poloti se ga neizrečen gnjev na ubojico.

Durinka je ukazal zvezati in odvesti ga na Višegrad, kjer je bil obsojen radi umora. Voliti si je mogel smrt; ali skočiti s skale, ali zabosti se z mečem, ali pa obesiti se.

Malovrednež je odgovoril z zaničljivim smehom: „Skala je visoka, prebosti se z mečem, uzroči preveliko trpljenje, tedaj dajte mi vrv, ker obesiti se, je najprijetnije“.

* * *

Čez nekoliko let ponavljala se je zopet po starem običaju slavnost nastolenja kneza Gostivita, Neklanovega sina, pri kateri je bila imenitna gostija.

Pred dvorcem zbrano ljudstvo je pilo medico in pivo in ukaje proslavljalo kneževo slavo.

Čez nekaj dnij privedli so vladike knezu krasno in mlado nevesto Miloslavo. Imeli so svate, kuharji bili preobloženi z delom in nadtočaj je moral skrbeti za medico in pivo.

Odrpta dvorana z dvoriščem je jedva zadoščala za goste. Tu je tekla sladka medica, grenkasto pivo, in gozd in reka sta morala dati svoje prebivalce, da bi se tečno pripravljene predložili gostom. Pevci igrali so na varito*) in prepevali zaljubljene pesni o krasni nevesti, in ljudstvo pred dvorcem, bogato gosteč se, prepevalo je pesni o mogočnem Bivoju, o pevcu Lumiru, čegar spev je majal višegradsko skalo, in pri tem se je jelo in pilo, kakor je pozelelo srce, ker višji točaj je bil priljuden mož in je privoščil ljudstvu.

Vse se je veselilo, samo v dvorani je sedel junaški Mstiboj, mlajši sin Neklanov, katerega je radost bežala, nedotaknivi se ga. O čem je premišljeval? Zavist in nevošljivost glodali ste njegovo dušo. Zavidal je svojemu bratu kneževino in njegovo oblast in mogoče tudi krasno njegovo nevesto. Ali tlačil je svojo zlobo, ne hoteč kazati se nevljudnega. Ko je bil pa sam v svoji sobi, snoval je načrte, kako bi pregnal svojega brata s prestola.

„Zakaj naj bi on imel vso moč in vladal tej krasni bogati zemlji?“ mrmral je sam pri sebi, „zakaj bi jaz ne imel česa svojega, zakaj sem od-

---

*) varito - gosli starih Čehov.

visen od milosti moža, čegar oče je bil tudi moj oče? Zakaj, vi bogovi — sem vam li zastonj prinašal žrtve?“ —

In naglo je začel izvrševati svoje spletke in načrte. Zbral je okolo sebe polno nezadovoljnežev in njih prijatelje in vse take, kateri so se nadejali od njega bogatega daru.

Zgodaj že bi bilo prišlo do nevarnih nemirov, ako ni nagloma in brez otrok umrl Zeslav, gospodar kouřimske krajine. Světniki kneževi in mnogo plemičev svetovali so knezu, naj prepir tako uravna, da odstopi kouřimsko krajino bratu. Gostovit, kateri je ljubil brata, odobril je svět, poravnal se z Mstibojem, kateri se je zadovoljil z načrtom in dobil krajino.

Gostovit se je potrudil, da bi se nravi ljudstva, do sedaj še precej surove, ublažile in oplemenitile. Večkrat si je mislil: „Poljedelstvo čini poljedelce nježniše, pohlevniše nego lov lovce. Lovec blodi po teh od bogov zapuščenih gozdovih, ubija divje zveri in je vsak dan v nevarnosti za življenje, ker divje zveri mu vedno grozé in se večkrat mora bojevati z medvedi. Lov čini lovce drznim in brezbožnim“.

Zató je ukazal posekati velik del gozdov, razdelati rodovitna tla ter zidati vasi in mesta. Samo na granici proti Nemcem je prepovedal posekati gozdove; tam so bili utrjeni gradovi in utr-

jena mesta, katera bi sovražnikovo prodiranje ne samo zadrževala, marveč tudi obteževala.

Družbinsko življenje kneza Gostovita bilo je zelo srečno. Miloslava, njegova zvesta in ljubezniva soproga, imela je največjo srečo v vzgoji svojih otrok. Posebno ljubezen in skrb posvetila je najstarejšemu sinu Bořivoju. Že v nježni mladosti bil je v njem razvit čut za pravo in nepravo, kakor tudi posebna trdnost in zvestoba, ne rušiti dane besede. Tudi posebna pesniška nadarjenost, pesniško mišljenje opazovalo se je pri njem; zvoki varita so mogočno, čarobno uplivali na njegovo mlado dušo.

Srečni sprog in oče Gostovit dobil je nagloma poročilo o upor, kateri je zopet podnetil njegov brat Mstiboj. Ta novica je zelo presenetila kneza; globoko mu je rušila veselo, mirno življenje.

Mstiboj je poslušal zopet nasvete svojih zlih prijateljev in ljubljencev in zbral vojsko proti bratu. Ako je knez hotel obvarovati svojo zemljo vojne, ropanja, požiganja, morjenja in ohraniti si vasi in krajine, moral je odločno in naglo stopiti proti Mstiboju, vzeti utrjen Kouřim in udušiti ter potlačiti začeti upor. In hitro je odposlal zbrano vojsko proti utrjenemu mestu v Mstibojevi kneževini.

Gostovit, čakaje poročila o vojski proti Kouřimu, sedel je v sobi. Z okna bila je videti divno-romantiška dolina Veltave. Njegov ljubljeni sin

Bořivoj je bil z očetom pri oknu; oba sta gledala v srebrnopene valove Veltave, katera se je biserila v mesečnem svitu in poslušala šumenje vode, pe-neče se ob večjih in manjših skalnih gručah, zabranjajočih jej hitri tek. Na drugem bregu se je dvigal pragozdom kriti Petrin. Ž njega so se vili proti nebu dimni oblaki gorečih daritev, katere je dal zapaliti Bořivojev oče bogovom, da bi izprosil zmago resnici in pravici.

Pragozd segal je na mnogih mestih celó do brega reke, puščajoč mesta bojnim livadam, na katerih so se zvečer zbirali jeleni in srne. Blíže brega na taki livadi se je vspenjal kořat dob, o katerem je pravilo ljudstvo, da v njem prebivajo zli duhovi. V strahu in trepetu gledalo je ljudstvo nánj in nazivalo ga Rogovca, kajti nanj so obesili, kakor je bilo že omenjeno, izdajico tega imena.

„Glej, sin moj“, govoril je oče Gostovit svojemu dečku, „to drevo je bila kazen mořa-izdajice. Njegova duša ni imela pokoja, letala je z drevesa na drevo, zver in ptič je trepetal pred njo, kakor trepeta še dandanes ljudstvo pred njim. Zató boj se, rušiti že dano besedo. Zvestoba plemeniti i takega mořa, kateri polje orje kot tvoj praded, čigar čevlji iz lubja se še dandanes hranijo v kneževi izbi“. — Deček je odšel in Gostovit ostal sam v sobi, premišljeva je o bratovi nezvestobi. A naglo se odpro duri in na pragu stoji Mstiboj. Gostovit se prestraši — ali došlec

razprostré svoje naročje s prosečimi besedami: „Dragi brat, moj brat, odpusti mi!“ in padel na kolena pred knezom.

Milo jokaje objame Gostivit skesanega brata. „Oba“, govori Gostovit globoko ganjen, „oba sesala sva isto materino mleko, ti si moj brat in jaz ti vse odpuščam“.

Čez trenutek dostavi še: „Ste se li bojevali?“ — „„Nevem““, odgovori Mstiboj. „„Sedeč sam v svoji sobi poprejel se me je kes nad svojim počenjanjem, zavil sem se v plašč, osedlal konja in pribežal k tebi; s temena petrinskega vrha videl sem korakati tvojo vojsko““.

„No, sedaj si zopet moj“, odgovori Gostivit, „pojva k moji družini, ker srečen sem, moj brat!“ —

* * *

Ko je Bořivoj mej veselim vriskanjem in ukanjem jahal sredi svojih zvestih podanikov v dvorec, radovala se je zelo njegova krasna soproga Ljudmila, hči Slavibora, gospodarja v Melniku, nad svojim mladim in plemenitim soprogom. V vse svetilnice, viseče pred žrtveniki hišnih bogov, nalila je lepo dišečega olja, in v znak svojega najglobočjega spoštovanja se jim je poklonila in na lahko dotaknila se z roko svojega čela.

Z radostjo je poslušala veselo vriskanje ljudstva od zunaj, ki se je prav dobro počutilo pri

medici in pivu. V veliki, odprti dvorani pa so sedeli plemiči okolo bogato pripravljene mize in gostili se z rjavo medico in šumečim pivom.

V začetku vladanja niso ne Nemci ne Moravani nadlegovali kneza. Nemci so imeli dovolj opraviti doma in Svatopluk, vladar moravski, je bil miroljubnejši od svojega prednika; ko je Bořivoj svojega prvorojenca Spitignjeva prvič pritisnil na srce, poslal mu je Svatopluk sod vina, do tedaj še neznane pijače v Čehih. A Ljudmila, katera je bila zelo pobožna in udana bogovom, odlila je, predno je sama pokusila, del vina in darovala bogovom kot njej najdražji in najmilejši predmet. Kakor vsi Přemislovci bil je tudi Bořivoj prijatelj rudarstvu in poljedelstvu. A on je storil tudi velik korak dalje: zidal je šole in zelo ga je veselilo, videč, da vladike pridno pošiljajo svoje sinove v šolo. Večkrat je obhodil zemljo in ne malo se je veselil, da se ne boljša le blagostanje, ampak tudi нравstvenost ljudstva. Knez je iskal sedaj pred vsem zaveznika in upal dobiti ga v Svatopluku, knezu moravskem. Zbral si je tedaj najznamenitejše vladike in potoval z njimi na Moravsko. Na Svatoplukovem dvoru sešel se je z bratoma Cirilom in Metodom, katerih zgovornost je imela uspeh, da se je dal krstiti s svojim znamenitim spremstvom vred (l. 871.).

Morebiti v onem času, ko so krstili Bořivoja, darovala je njegova soproga Ljudmila bogovom,

milo proseča jih, da bi njen ljubljeni soprog dobro opravil in se srečno vrnil.

Predno je stopil Bořivoj na svoja češka tla, razširila se je bila po Višegradu neverjetna vest, da se je knez izneveril veri svojih očetov.

Ljudmila se je tresla od groze. Ali ko se je njen soprog srečno vrnil domov, pozabila je vse in bila presrečna, da ga zopet more pritisniti na svoje srce. Ali kako se je prestrašila, ko jej je razodel s slavnostno važnostjo: „Kristijan sem!“ — in preplašena sklenila je roki.

Žalostno pa mu je šepetala: „In ti si se odvrnil od svojih dobrih bogov, kateri so do danes varovali naš dom in naš rod? Kateri so bivali v vsakem drevesu, pri vsakem studencu in v vsaki skali, da bi le bili bliže ljudem in jih bolj osrečevali?“

„Dà“, odvrne Bořivoj, „zánje zamenjal sem edino pravega Boga, stvarnika in gospodarja celega sveta“, — in pobožno se je prekriževal pri tem.

Krščeni knez privel je s seboj svečenika, kateri se je vedel trdno in brezobzirno, obračajoč ljudstvo k veri. Podiral je žrtvenike starih bogov, a vendar mu je bilo milo, ko se je spomnil, da siloma izruje staro vero ljudstvu iz srca. Uničenje žrtvenikov razljutilo je ljudstvo, in prenapeto obrnilo se proti uzročitelju novotarij, proti Bořivoju. Nekateri vladike so se živo uprli, mej katerimi so se odlikovali Vršovci, in uprli se z mogočno silo.

Na kolenih klečala je Ljudmila pred Bořivojem in zaprisegla svojega soproga, da bi se udal razmeram in ubežal.

„Brez tebe? Nikdar — ostanem“.

„Jaz ostanem“, odgovorila je Ljudmila, „meni so bogovi naklonjeni in se ne bojim nevarnosti. Povsod imamo polno in mnogo ljudij, kateri so zvesti Přemislovemu rodu; ohrani mene in najine otroke in tebi bodo pomagali. Ubeži, ako hočeš še dalje živeti“. Pozno v noč zapusti knez dvorec očetov svojih v neštevilnem spremstvu; hitel je na Moravsko h knezu Svatopluku, išoč varstva in pomoči pri njem.

Plakaje gledala je plemenita kneginja do noči za njim, a v vsej svoji žalosti in srčni bridkosti iskala je zavetja pri bogovih, pevala jim pesni in zaprisegala jih, da bi ščitili njenega soproga.

In zopet vidimo velikanske, polukrogle prostore, razprostirajoče se okolo žrtvenika, kjer so že v starodavnih dobah tržili in sodili, kjer se je zbiralo plemstvo in ljudstvo v velikem številu. Danes so bili vsi razburjeni, govorili glasno mej seboj in prepirali se drug z drugim. Vsak je imel svoje osebno mnenje in je zagovarjal.

Nekateri so upili: „Živio Bořivoj! Da bi se skoraj vrnil z Moravije! Mi ostanemo zresti Přemislovcem!“ Druga stranka zopet: „Proč z odpadnikom! Volite Stojmira, ta je tudi Přemislovec!“

„Proč s tem!“ odgovarjali so drugi. „On tako dolgo že živi na Bavarskem, da je pozabil svoj češki jezik“.

Zlobne in divje besede in mnenja menjali so tu; nekateri so krčevito bili ob svoje meče, drugi vzdigovali svoje kije v zrak, ker vsakdo je hotel imeti prav. Mej tem krikom in vikom upil je junški vladika, da bi se pomirilo ljudstvo, a zaman; kakor se izgubi glas potnika v burji, tako se je izgubil njegov glas, kličeč po tihoti in redu, v splošnem razburjenju strastnih govorov in krikov.

In zopet je prišla jedna onih čudovitih nočij majnikovih.

Bezgi so bili bogati krasnega cvetja, ki je širilo svoj duh pri vsakem vetriču. Tiho je vse naokoli, tudi ljudskega koraka ni slišati, a vendar se premika temna postava v luninem svitu.

To je bil Zdislav, ki je blodil tod osamljen. Sin bogatega leha, ljubil je služabnico knežne Ljudmile, katero je moral zapustiti pred mnogimi meseci, da bi nadzoroval ob daljni meji, kjer se je trgalo imetje njegovega očeta, in z mečem popravljal neštivilno rušenje mej od strani Nemcev. Bil je ranjen že nekolikokrat in še le pred kratkim je zapustil posteljo, kajti dajala mu je moč nada, da ugleda ljubljenko svojo.

Ali to ni bil jedini uzrok, da se je prikazal tukaj; tudi vesti, katere je prinesel oče iz Prage, napolnile so ga s strahom in skrbjo.

Bořivoj je zapustil vero svojih očetov, postal je kristijan in začel rušiti bogovom posvečene žrtvenike. Počila je ustaja in oče Zdislavov je bil pri tem najbolj delaven upornik. Bořivoj je pobegnil.

A kaj se je zgodilo z Ludišo? O tem je moral priti na čisto.

S trepetajočim srcem se je sprehajal tukaj; oj, kakó često se je mudil tukaj ž njo v luninem svitu!

Kakó često se je klanjal pred žrtveniki bogov in peval njim mile pesmi. Toda — kje so žrtveniki? Ali je resnica to, da jih je dal porušiti Bořivoj?

Gledal je žrtvenik, a mej tem mu je udarila noga ob kamen; pripogne se in zagleda — ruševino žrtvenika. Lunin svit, ki je prodiral skozi vejevje, osvetil mu je žalostno resnico. Usede se na ruševino žrtvenika in misli z nemirnim srcem na svojo ljubico.

„Ali živi, ali se mudi tukaj? Sprehajala se je tudi pred solnčnim vshodom — solnce brzo pozdravi Višegrad izza daljnih gorâ — oj, kaj mi razkrije zlata njegova zarja? Morebiti zrušeni dvorec? Morebiti uničenje Ludišino in s tem tudi moje?“

Takó se je mučil sam. „Ah, da živi, to razburjeno utripanje srcá bi ji moralo naznaniti, da sem blizu“.

Tu sliši tihe korake, poskoči — to je ona.

Ludiša vsklikne: „Zdislav!“ a po tem klicu vrže se mu deva na prsi. Srečala sta se zdaj ob porušenih žrtvenikih starih božanstev — ona kristijanka, on pogan.

Ali vse to je izginilo v njiju očeh. Živela sta v sedanji sreči, kajti zopet sta se našla. Konečno sta se obá osrčila. Zdislav je stopil korak nazaj in krepko stisnil njeno roko v svoji.

„Ludiša“, zašepeče jej, kajti zdaj ni imel dovolj moči, da bi jo uprašal glasno. „Ludiša, ali si kristijanka?“

„Dà, sem!“ odgovorila je odločnim glasom in gledajoča proti nebu; iz očij jej je iskriло oduševljenje in žarila trdna vera in pogum prvo-mučenika.

Zdislav spusti njeno roko, a obličje mu prešine žalost.

„Ludiška, ti si zatajila naše stare bogove, odpovedala se jim s prisego?“

„Dà, da bi zamenila ž njimi Boga jedinega, neskončno usmiljenega“.

„Ali ne čutiš nikakega kesa radi tega čina?“

„Bog je razsvetlil srce moje, Zdislav!“

Mladič sopel je težko. „Ludiša“, šepeče, „ti si me pred kratkim pahnila v temno kraljestvo, katero vlada Morana. Ti me ne ljubiš in ako me

ljubiš, tedaj bi izdala tudi mene prav takó lahko, kakor si zatajila naše stare bogove“.

V tem trenutku oglasil se je zvon v bližini; Ludiša pade na kolena ter roki in obraz povzdignivši proti nebu govcrila tresočim glasom: „O Bog, ti jedini, pravi tam nad zvezdami, o daj mi moč, prenašati svojo veliko bol!“

Pogleda okoli sebe — beseda „Zdislave!“ jej prikipi iz prsij, ali gledala ga je zaman — izginil je.

Sive jutranje megle padale so niže in niže in kmalu je bilo videti blizu dvorca okroglo cerkvico, od koder se je razlegalo klenkanje z malega zvonika. Tam gori na vrhu pa se je dvigalo v žarečem se svitu vshajajočega solnca znamenje odrešenja — zlati križ.

Tudi nam pada sivi zavoj
bajeslovni.

* * *

Večina ljudstva držala se je z veliko zvestobo domače knežje rodbine. Med to večino so bili tudi oni plemiči, ki so se dali krstiti zajedno z Bořivojem na Velegradu.

Velika narodova skupščina je zopet poklicala Bořivoja na prestol.

Takrat ga je spremljal Ciril, ki je prinesel

ostanke sv. Klementa in položil jih za ves čas svojega tukajšnjega bivanja (kajti bil je na potovanju v Rim) v cerkvici, ki je bila posvečena sv. Klementu in jo je postavil Bořivoj. Svetemu možu se je posrečilo, da je tudi knežno Ljudmilo odvrnil od vere očetov in pridobil jo za novo. Postala je prav takó verna in trdna kristijanka, kakor je bila vneta poganka. Takoj je dala krstiti svoja dva sina Spitignjeva in Vratislava, in pripravila je tudi svoje roditelje, da so sprejeli novo vero. V obče se je trudila, da bi se pokrstila vsa njena okolica; s svojo zgovornostjo je tudi ljudstvo vspodbujala in nagibala k novi veri. Ali tukaj ni zadoščal njen upliv, kajti vražarji, čarodejci in žrtvovalci, stari poganski duhovniki, ki so bili izgnani iz ozemlja žup Bořivojevih, proplavili so zemljo, da bi ohranili ljudstvo pri stari veri.

Mnogi lehi, vladiki in prvaki, ki so bili udani poganstvu, ustavljali so se vsaki premembi vere z enako odločnostjo kakor ljudstvo. Med plemiči bili so najtrdovratniši mnogoštevilni in bogati člani rodu Vršovcev; ščuvali so ljudstvo proti krščanskemu knezu. Ali takrat so se jako varali; ljudstvo je ostalo knezu zvesto. Do konca 11. stoletja se je vzdržalo češčenje posvečenih gajev, potokov in dreves in klanje žrtev bogovom.

- Snopič 15.** — „Kjer je ljubezen, tam je Bog“. Ruski spisá grof Leo Tolstoj; poslovenil Ad. Pahor. — „Rakvar“ (Grobovščik). Ruski spisal A. S. Puškin; poslovenil J. K.-j. — „Božera“. Resnična povest; iz češčine preložil Ruý.
- Snopič 16.** — „Turopoljski top“. Povest. — Hrvaški spisal August Šenoa; poslovenil Peter Medvešček. — „Dvobój“. Iz zapiskov prijateljevih. Spisal Svatopluk Čech; poslovenil J. M. Frankovski.
- Snopič 17.** — Izbrani spisi Vaclava Kosmáka I. — 1. „Káko šibo si je izmislil Jakob za hudobno Teklo“. — Poslovenil I. M. Frankovski. — 2. „Babice“. Obrazek na lice in narobe. — Poslovenil Rňý. — 3. „Berači“. — Poslov. Rňý.
- Snopič 18.** — Izbrani spisi Vaclava Kosmáka II. — Obsega obraze iz „Kukátka“: 1. Lovski tat. — 2. Gospod Švarc na deželi. — 3. Kakó se v pošteni občini krupalovski popravljajo vratca pri čednikovi bajti. (Vse tri poslovenil Jan. Sedej.) 4. Pust v mestecu. Poslovenil Rňý.
- Snopič 19.** — „Pošasti“. Povest. Česki spisal V. Beneš - Třebizský. Poslovenil Z. Ž. Trbojski.
- Snopič 20.-23.** — „Zaobljuba“. Povest. Hrvaški spisal Ferd. Bečić; poslovenil Pet. Medvešček. — V zadnjem snopiču tudi povest „Štiri dni“. Ruski spisal V. M. Garšin.
- Snopič 24.** — „Čarovnica“. Novela. — Srbski spisal Velja M. Miljković; poslovenil Ivan Sivec. „Tri smrti“. Pripovedka grofa L. N. Tolstega; iz ruščine poslovenil Podravski.
- Snopič 25.** — Narodne pripovedke v Soških planinah. „Iz naroda za narod“ zbral in napisal A. G. I.
- Snopič 26.** — Lotarijka. Hrvaški spisal Večeslav Novak. — Izgnubljeni sin. Iz srbskega „Putnika“ l. 1862. — Mrtvaška srajca. Iz srbščine po F. Oberkneževicu v „Putniku“ l. 1862. — Vse tri poslovenil Simon Gregorčič ml.
- Snopič 27.** — „Freskušnja in rešitev“ ali „Domá najbolje“. Česki spisal X. Čekal. [„Jan Krátký v Kalifornii“]; poslovenil Simon Gregorčič ml.
- Snopič 28.** Petdesetletnica Simona Gregorčiča. Str. 112.
- Snopič 29.** — Narodne pripovedke v Soških planinah. Iz naroda za narod“ zbral in napisal A. G. II.
- Snopič 30.** — Iz spisov Pavline Pajkove. — 1. Najdenec. Povest. — 2. Dneva ne pové nobena praška. — 3. Nekoliko besedic o ženskem uprašnju.
- Snopič 31.** Slike iz Prage. — Česki spisal E. Herold. Poslovenil Jos. Faganelj.

OGLASNIK.

Z ozirom na tó, da se ima naše književno podjetje boriti z gmotnimi težavami, svetovali so nam naši prijatelji, da bi porabili po dve ali tri strani platnic za oglase poštenih zavodov in podjetij, kar bi nam pripomoglo k boljšemu denarnemu stanju v prosep knjižnice same. Takó dela tudi „Matica slovenská“, ki je v vsem povsem jednaka naši „Sl. knj.“. Ker ima „Sl. knj.“ veliko čitateljev širom naše lepe slovenske domovine in se snopiči shranjujejo, ne pa zavržejo, kakor drugi časopisi, je uspeh takih oglasov kolikor le možno ugoden.

Cena oglasov znaša 8 kr. za vsako nonpareil-vrstico; večkrat po pogodbi.

„Goriška tiskarna“,

Andrej Gabrčček

v Gosposki ulici št. 9.

zdaja časopise „Soča“ gld. 4/40, „Primorec“ gld. 0/80, „Slovenska knjižnica“ gld. 2/60 ali po 12 kr. snopč, „Il Rinnovamento“ gld. 5—, „Knjižnica za mladino“ (trdo vezana po 6 pol) gld. 1/80 ali po 15 kr. snopič.

Vse tiskovine za cerkvene urade, šole, županstva, pošte, sodišča, za trgovce in obrtnike. — Posetnice v elegantnih satuljah.

Hausner & Lokar,

Gosposka ulica št. 9 v Gorici,

zaloga usnja iz lastne tovarne v Mirnu. — Vse potrebščine za čevljarje.

Ant. Jeretič,

v Semeniski ulici in za vojašnico.

V obeh prodajalnicah vseh vrst potrebščine za pisarne, šole in urade. Zavod za črtanje. — Knjigoveznica. — Izdelovalnica šolskih in drugih knjižic.

Ivan Dekleva,

veletržec z vinom.

Ima v svojih kletah vseh vrst domača in istrska vina. Cene zmerne.

Jernej Kopač

Solkanska cesta št. 9. — Gosposka ulica št. 9. v Gorici.

Tovarna za voščene sveče. — Vseh vrst medeno pecivo. — Priporočla se slav. cerkvenim oskrbništvom.

 Išcemo razprodajalcev za „Slov. knjižnico“

Tobakarnarji so najbolj pripravljeni za tak posel. Dajamo 20% popusta.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS BI

00000076137

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS BI

00000076136

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS BI

00000076135

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS BI

00000076134

